

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

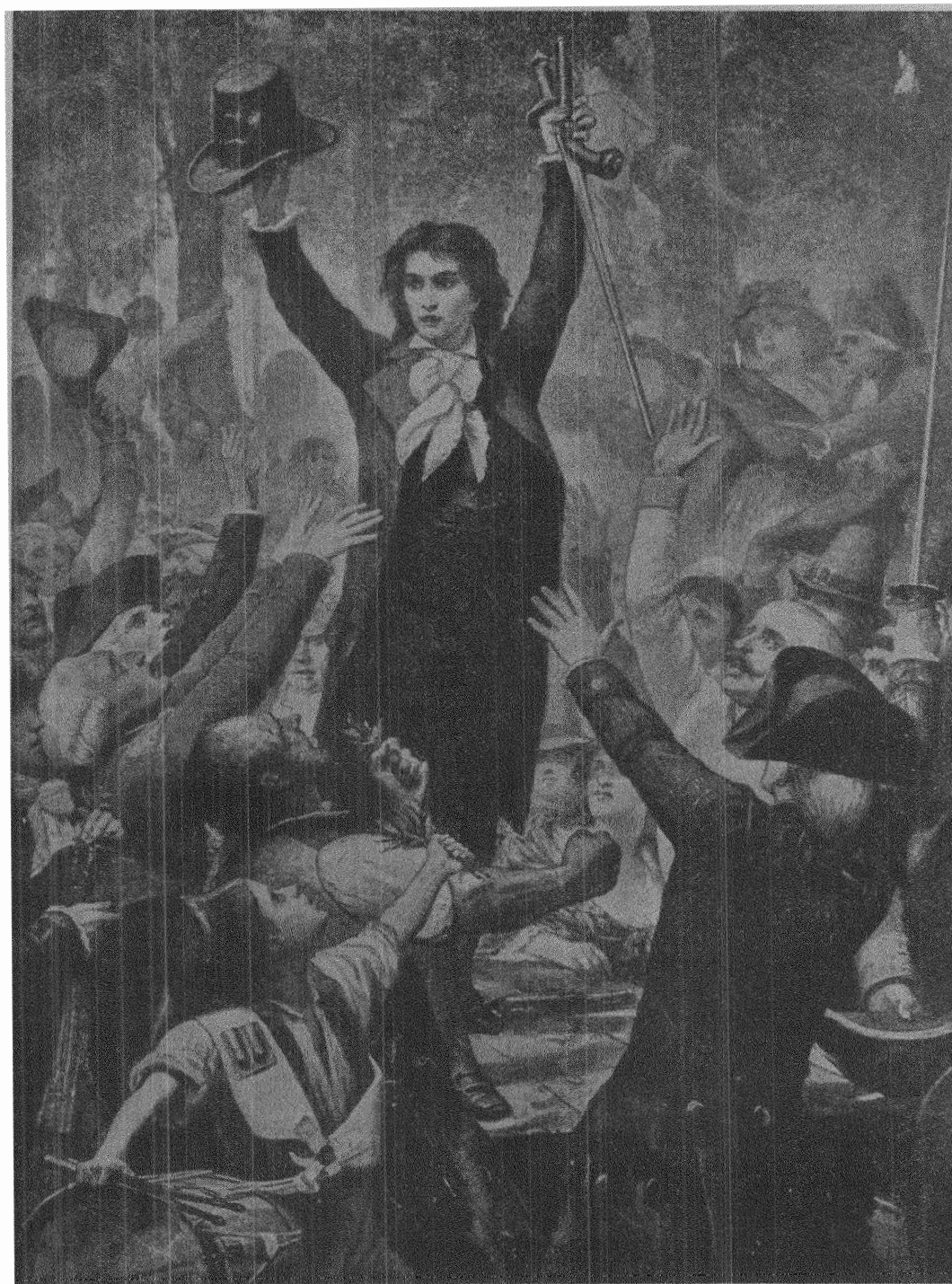
Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Majnummer

Nr 5. Maj.

1923.

Pris 25 öre.

Ur Socialdemokratins århundrade: CAMILLE DESMOULINS TALAR TILL FOLKET.
Målning av F. J. Barrias.

Inför 1:sta maj!

Till detta års 1 maj ha händelserna utvecklats så, att vi måste mönstra upp som aldrig förr. Reaktionen arbetar nu som alltid målmedvetet för att komma till makten. Det är nog icke för att för tillfället fylla taburettsplatserna, som högern velat åtaga sig regeringsansvaret, utan helt naturligt för att så inrikta politiken, att vi komma att veta att vi fått ett högervälde i landet. Goda mönster i sådan riktning finnes litet varstades ute i världen att kopiera, om så skulle behövas. Så duktiga karlar äro de dock, att de nog ändå förstå hur de skola handskas med svenska folket. Frågan är endast om större delen av svenska folkets kroppsarbetande män och kvinnor komma att uppskatta denna deras välvilja mot dem. Hela årets politik har dock varit en förskola härutinnan. Först vilja vi nämna lockouterna — utsvältningskriget — så utgången i fråga om arbetslöshetsdirektiven och allt förkastande av någon mildare övergång vid hyrestegringslagens slopande. I denna stund är ej känt utgången av 8-timmarlagens behandling, men högerns avsikter i denna fråga känna vi till.

Vad som nu närmast ligger framför oss av stora spörsmål är försvarsfrågan och vår stora skolfråga. Här gäller det för oss att vara vakna. Slöa vi aldrig så litet till, så ha vi laven av militära anspråk över oss.

Därför, kamrater, låt ej 1 maj gå i resignationens och slöhetens tecken! Alla måste ut i ledet. Men dröj icke till 1 maj med maningen till vänner, kamrater och anhöriga att mönstra upp och deltaga i demonstrationerna.

Tänk på bostadseländet både i storstäderna och på själva landsbygden, på de hungrande och undernärda barnen och lidande föräldrarna i lockout-distrikten. Tänk på alla arbetslösa, för vilka icke den borgerliga samlingen velat "slösa" med statens medel. Tänk på det kompakta motståndet inom den borgerliga kommunen till lindrandet av nöden t. o. m. bland barnen. Kom ihåg att hot om skolstrejk i år har måst tillgripas för att få till stånd bespisning åt svältande skolbarn.

Med tanke på allt detta må vi känna oss som kämpar för ett värdigt manifesterande av 1 maj 1923. S. V.

Sländan och sången.

Av G. Hedenvind-Ericsson.

"Hell er, i döttrar av Zev, och lånen åt sången behaget, och prisen med sång de evigas heliga släkte..."

Så tillropar Hesiodos på sedvanligt sätt sånggudinnorna — emedan sången då såsom nu och såsom den alltid skall förbliva det kvinnliga väsendets skönsta och högsta uttrycksmedel, varför den också ansågs vårdas av fenomina gudaväsen. Ett drag, som genomgår nästan alla folks ursagor och religionsbegrepp och hart när ger vid handen, att sången måhända först formades av kvinnoläppar och sålunda blev ett oomtvistligt arv från moder till dotter liksom vapnet och verktyget från fader till son, med den skillnaden dock, att sången var oförgänglig, oförstörbar såsom människans längtan, känsla och dröm. Den var tillika en direkt förmedlare mellan hennes känsloliv och den tillvaro, hon befann sig i, dess obegripliga ting och förunderliga företeelser av högre väsen skickade antingen såsom vänner eller fiender blevo henne genom sången visserligen ännu obegripliga, dock likväl icke okända och främmande.

Vad hon icke kunde uttrycka i ord, var möjligt i sång. Den steg upp ur djupet av hennes väsen, så hemlighetsfullt såsom en okänd kraft, och den höjde sig mot den blånande rymden, dallrade ut över träsk och sjöar och väckte gensvar i klipporna. Den var utan tvivel gudomlig — den var ett med känslan. På samma gång sången sålunda utvecklade känslolivet, utvecklade detta sången. Ingenting har väl som sången bidragit till människans inre tillväxt, ans och daning.

Man tänke sig blott detta i förstone så påfallande obetydliga som en moders nynnande vid sin sons vagga — en ung flickas sång, som när en ynglings öron! — Det är onödigt förresten tala om det, som bäst begripes osagt.

Sången tyckes med ett ord ha blivit människan medfödd såsom en del av hennes natur, vilken hon visserligen småningom kan förkväva, men också odla och utveckla. Den är sålunda icke blott en gåva, utan en gudagåva av oskattbart värde såsom fornfolken också betraktade den, emedan den mer än något annat mänskligt uttryckssätt bragte glädje med sin skönhet jämte stämning och glans över livets gråa, stundom bistra allvar, och saknad när den tystnade.

Säkerligen var det också i det fläkande skenet från härdarna i de första ordnade samhällena den begynte växa i kraft och fägring under kvinnornas vård och första ans.

Man tänker sig dessa varelser under de långa kvällarna i väntan på sina äventyrliga män eller undran över deras öde, spinnande på sina sländor i takt med tankarna. Eller tvärt om: tankarna i takt med sländorna. Sången måste ha kommit som av sig själv, för att förkorta tiden och längtan, skingra farhågor och onda aningar, men även om minnen och hopp, om återseende och nya, lyckliga dagar. Men sjöngs säkerligen även in i spånaden sköna ynglingars kärleksäventyr och bragder, sången alltså i enlighet med spinnerskommas ålder, intresse och erfarenhet av livet.

Man kan sålunda tänka sig huru oundgängliga sånggudinnorna måste ha ansetts vara. Apollon, oaktat han härskade över skaldekonsten och siarförmågan, var dess gud och beskyddare. I Apollonsagan finna vi stöd för ovanstående antagande: att kvinnorna voro sångens ursprungliga representanter och idkare liksom de voro självskrivna att i templen mottaga gudarnas svar (orakelsvar) på människornas ödesfrågor.

Sången betraktades till sitt väsen kvinnlig, föredraget däremot manligt. Men liksom harmonien uppstod av endast upplösta dissonanser, utgjorde det fenomina elementet, sången, med det maskulina föredraget den fullkomliga harmonien, som t. o. m. bevekta gudarna och dödsrikets skuggor.

Även den nordiska sagan ger vid handen, att kvinnorna voro de ursprungliga idkarna av sången. Åtminstone vet man, att trollkvinno sjöngo gällersånger — utan tvivel betagande, eftersom de verkade såsom trolldom. Men sådan verkar sången än i dag, den sång, som sjunges i anda och sanning — fast man nu betraktar den endast för vad den är, en stor och ovärderlig mänsklig gåva.

I sin bok om Tåsjö socken i övre Ångermanland berättar d:r E. Modin, huru som en ung präst någon gång i början av 1800-talet, vilken kom till nämnda församling blev så betagen av en ung vallflickas sång, vilken han under stilla sommardagar hörde från de blå bergen, att han till sist icke för sitt liv kunde undvara den. Och så tillgrep han det enda medel, som stod honom till buds, han tillägnade sig sångerskan — henne till stor förvåning och sockenborna till mycket prat.

Så hade hon då icke gjort mera för saken än sjungit för sina betande kor och getter på bergen — och för den unge prästen, som setat lyssnande på sin stugbro nere i kyrkbyn. — —

Nu är detta blott ett exempel, inkastat här, emedan det fallit sig så. Sängen gör givetvis icke varje vallpiga till prästfru eller torpartös till grevina, och kan icke idkas ens i något som helst sådant syfte. Ty den är liksom all konst osjälvisk, oberäknande, osende utom sig själv, och måste så vara, för att med sin äkthet fångsla, gripa och äga betydelse såsom skapelse.

Och den som äger sångens gåva liksom tankens kan aldrig försmäkta i känslan av ensamhet, även om ensamheten blir hans eller hennes lott — än mindre känna fruktan för ensamheten. Det är att vara ensam med oss själva, vi frukta ock detta i sådan grad, att vi hellre föredraga bo och sova i samma rum som den värsta ränksmidare, den trolösaste, falskaste människa. Även om vi veta detta — fått klara bevis därför, dock hellre det än ensam med oss själva — med vårt eget väsen, i dag lika gåtfullt spörjande som i går — våra egna tankar, känslor, idéer och ändlöst skiftande förnimmelser. Ja, vi fasa mera för att ställa våra ansikten fram för vårt väsens inre spegel än skåda utåt på världens villsamma myller, vilket stort sett och logiskt med vårt jag angår oss mindre. Och det är också farligt, då detta vore genaste vägen till kunskapen om världssmärans disharmoni, dess hemlighet, klarheten i det ändlösa kretslopp, som innesluter livet och döden, utan att räkna med någotdera. Men vägen är smal och leder över svindlande djup, i dag lika fruktansvärt svindlande som i människomedvetandets morgongryning.

Därför gåvo de visa gudarna jordelivets högsta varelsor sländan och sången såsom följeslagare på den långa omvägen: att ekot i klipporna måtte svara henne och dalarna genljuda, där hon gick fram och spann sin ariadnetråd, att hon icke skulle känna sig såsom en vilsegången, en främling och ensam.

Men denna sång har tystnat. Den allmänna, fria sången av dem, som skulle sjunga på fältet, på logen, i takt med mjölkens susande ur de idisslande kornas spenar — ja, inne under stöket och pyntandet för husets trevnad — dem, som skulle sjunga utan tanke på att rösten kunde taga skada till det stora ögonblicket på tribunen framför en i spänning väntande åhörarskara. Och man måste fråga sig: Har då människan blivit så självtillräcklig, att hon icke längre behöver denna gudomliga följeslagare, sången? Ingalunda. Men våra begrepp, omdanade med tidsförhållandena, äro på väg att göra den till en marknadsvara, en njutning, som man köper för pengar och som endast bjudes för pengar. Och då skall det vara fåfängt att återberda detta allas arv från släktets första aning om de sköna och oändligt skiftande uttrycksmedel, hon var i besittning av.

Inför tidsförhållandena stanna vi i saknad eller hopp, det kan i stort sett

Första Maj.

*Mot mänsklighetens frihetsmål vi tåga
när våren spränger alla isars band
och därför våra blickar hoppfullt låga
och hjärtat fylls av heta känslors
brand — — —*

*Ur fattigdom, ur seklers kval och plåga
vi vandra genom vida öknars sand
och ger oss livet sorgens dubbla råga
så drömma vi dock djärvt om lyckans
land.*

*Vi proletärer, som i solig maj
nu samlas under röda fanors svaj,
ha visshet om att seger en gång vinna.*

*Så sant som mänskligheten framåt går
och solen ständigt segrar varje vår
vårt släkte lyckans framtidsland skall
hinna.*

Sit Pierre.

vara likgiltigt. Anpassning och avvaktan tills nya vanor och begrepp omtingen är vår obevekliga lott, därpå en ny tid.

Ett, som man dock mer än något annat får höra talas om i samband med dessa tidsförhållandenas omvandling, är den förlorade arbetsglädjen. Faktum är också, att den existerar icke mer, åtminstone icke där man är mest angelägen om att den borde finnas, nämligen hos industriens arbetare.

Det är tidsförhållandena! Hos bonden däremot äro förhållandena precis de samma, oförändrade i den mening, som här åsyftas. Hos den fria bonden — även den fattige torparen är arbetsglädjen precis densamma i dag som hos fäderna, förfäderna så långt tillbaka dessa hade något begrepp om odlad jord, om sådd, som grodde i den och äring, som kunde förvandlas till bröd. Där om vittnar historien från de äldsta tider. Folkens skördefester, offer och sånger till fruktbarhetens gudaväsen tala sitt höga språk — hela kulturen är en enda glad dans omkring brödkakan, bakad av den säd, som mognat på den frie odlarens tegar omkring fädernas högar och stenar med ursagan, inristad i sjungande runor om strider och offer för att besitta jorden. Även i skönlitteraturen är denna orsak till den frie jordägarens glada tillförsikt inför tillvaron klart nog angiven.

Industriarbetaren står däremot i ett alldeles omvänt förhållande, han är trolös, hans medvetande är avskuret från jordens ångande mylla, dess doftande örter och äring, ty intet hör honom till,

och det är dock i äganderätten, hur ringa den är, vi människor kunna förnimma något av varaktig glädje eller tillfredsställelse. Industriarbetaren lever däremot i en så att säga i luften hängande tillvaro med timslaget, minuten, nummerbrickan — i dag en någorlunda existens, i morgon ovisst. Hans självmedvetande blir slutligen endast ett nummer, en siffra — ett tal, som betyder han, när det ropas upp vid avlöningarna eller då arbetsstyrkan reduceras. Ett tal, som sålunda är hans enda försyn, enda värde och egendom, vilket stundom ger honom en smula glädje, men ofta bävan och oro för kommande dagar.

För honom ger åsynen av ett böljande sädesfält endast en okänd, svävande känsla av någon framtida trygghet och den till människorna direkta anparten av jorden, solen, skyarnas vatten och ett fritt arbete. För honom är den blänkande liens sång genom den täta rågen och doften från skylarna på åkern blott en saga — han känner endast sin egen tillvaros orakel: en siffra — ett tal, som är han — hans öde och välfärd.

Vad slika motsättningar hava att betyda i en kultur med tusenårig tradition och sedvänja, veta vi allt för väl. Och dock finnas i dessa motsättningar förhållanden, som verka direkt degenererande eller hämmande på och av den enskilda individens moraliska självhävdelse — detta då till och med icke ens den skenbara friheten får förbli obeskuren.

Och en sådan beskuren skenbar frihet är t. ex. sångens förbjudande, där arbetet är industri.

I mina artiklar i Studiekamraten skrev jag på ett ställe något om, att jag aldrig någonstades hört det sjungas så mycket och bra som i Norge, i till och med fabriken. Här i landet är det däremot dödstryst, där kvinnor, unga som gamla liksom män arbeta, detta kort och gott därför, att här icke får sjungas inom fabriken. Antagligen därför, att man förutsätter det sången hindrar arbetet — så vida det icke förhåller sig så med denna sak, att de svenska flickorna framför verklig sång föredraga slagdängor och jazzbitar, vilket ju helt naturligt måste såra en estetisk arbetsledning, som i sina arbeterskor icke kan se annat och mera än han ser i siffrorna på tryckknapparna å sin räknemaskin.

Varför dock icke låta verkemästarna stoppa igen örnen med vax och endast som sig bör ha ögonen på dessa instängda varelsers arbete, sak samma vad de sjöngo. Det vore i vart fall sång och bättre än glosor och ovärdigt, själsbesmittande tal, som dock icke kan portförbjudas. Och visst är, att den, som kände sin förmåga överstiga de krav, slagdängorna ställa på sångerskan, skulle snart höja sig över denna nivå och småningom draga kamraterna med
(Forts. å sid. 8.)

Husligt arbete under lärlingslagen.

Frågan om en blivande lärlingslag även bör omfatta det husliga arbetet har givit upphov till livliga diskussioner och i senaste nummer av Morgonbris har en insändarinna gjort många beaktansvärda synpunkter i ämnet, men är av den uppfattningen, att lagen icke bör omfatta det husliga arbetet. Jag är emellertid av motsatt uppfattning och som jag har det husliga arbetet till yrke, skall jag här försöka klargöra min ståndpunkt, varför jag anser att lagen bör omfatta detsamma.

Först och främst därför, att genom det att husliga arbetets yrkesutövare få en bättre utbildning, höjes kårens såväl sociala som ekonomiska ställning betydligt, och när man i 1918 års lagstiftning om de praktiska ungdoms- och yrkesskolorna erkände det husliga arbetet som yrke, kan man väl inte nu, om man vill vara konsekvent, underkänna det och icke låta det inrymmas i en lärlingslagstiftning.

Nu sägs det, att vi ha de yrkesbetonade fortsättningsskolorna, detta måtte väl räcka. Nej, det gör det icke. Det är när man kommer ut i det praktiska livet, kommer att arbeta i andras hem, som den unga flickan behöver ha utbildning för sitt yrke. Vi ha nu våra lärlingskolor, där den unga flickan på samma gång som hon arbetar i yrket får undervisning i de olika detaljerna i ett hems skötande. Men skall denna lärlingskola i husligt arbete bliva till gagn och fylla sin uppgift, bör den också liksom de andra yrkena kompletteras med en lärlingslag.

Men är då detta så nödvändigt? frågar mången. Och har inte den okunniga flickan nästan lika bra betalt som den, som har mångårig erfarenhet i yrket? Så att för att få mera betalt är inte detta värt att underkasta sig, har också i pressdiskussionen gjorts gällande. Till detta vill jag säga: Vi skola icke blott se det från ekonomisk synpunkt. Med en bättre utbildning får den unga flickan en säkrare grund att stå på hennes eget människovärde höjes, hon blir mera säker på sin sak, hon blir icke som den okunniga en kastboll från den ena, många gånger nyckfulla husmodern, som själv ingenting kan, till den andra. Litet var inom yrket känna nog till de s. k. hundåren. Och det finns väl intet yrke, som är mera komplicerat och fordrar så stor anpassningsförmåga som detta. Den gamla uppfattningen, att om man var aldrig så dum, så nog kunde man "taga plats", ha vi väl kommit ifrån.

Ser man så på själva förslaget till lärlingslag, har man också i diskussionen gjort gällande, att den skulle vara obligatorisk, men detta är fel så till vida, att frågan om obligatorisk lär-

lingslag kommer att ligga i kommunernas hand att själva bestämma. Dessa bestämma också, hur lång tid lärlingsavtalet skall omfatta, lärlingsnämndens sammansättning och lärlingskontrakten. Förslaget i själva lagens grundform är således endast: Skall det omfatta det husliga yrkesarbetet liksom alla andra yrken, eller skall det uteslutas? Men sedan tillkommer det lärlingsnämnderna i kommunerna att utforma och övervaka de olika detaljerna, som skola inrymmas i lärlingskontrakten.

Enligt förslaget skola dessa nämnder bestå av både arbetsgivare och arbetare samt någon från pedagogiskt håll. Det är i dessa nämnder man bör se till att få personer med vaken och öppen blick för vad lagen avser. I detta är jag fullt ense med den insändare i Arbetet som säger: "Det kan väl knappast tänkas, att i vårt demokratiska land skulle komma till stånd en lärlingslag, som endast vore till förmån för arbetsgivarna." Nej, därför måste både arbetarekvinnor och hembiträden följa med och bevaka att de bliva representerade i dessa lärlingsnämnder, som sedan i sin tur skola uppgöra lärlingskontrakt och de olika detaljerna däri, såsom arbetstiden för lärlingen, ordentlig bostad och kost, ordentlig behandling, men också att lärlingen med plikt och ansvar sköter sin plats.

Men vad som jag dock tror kommer att bliva det allra svåraste, det är att få lämpliga mästare-husmödrar, som vilja taga sig an den unga flickan, giva henne ledighet att bevista lärlingskolan, vill underteckna lärlingskontraktet med dess förpliktelser och som själv har någon kompetens att kunna med förståelse och vidsynhet handhava en ung flickas uppfostran.

I förra numret av denna tidning låter I. M. skymta fram, att husmodern-mästaren skulle vara obenägen att skriva under kontrakt, då hon skulle bliva beroende av lärarinnorna vid lärlingskolorna. Men varför just av dessa? Det är ju lärlingsnämnden, bestående av tre kategorier, husmodern, hembiträdet och någon från pedagogiskt håll, som skall avgöra lämpligheten hos husmodern att få skriva lärlingskontrakt och se till att båda parterna efterleva detsamma. Men ingen kan ju tvingas därtill och så beviljas ju en prövo- eller respittid av 3 månader. Under denna tid kunna ju båda parterna lära känna varandra, så att de bliva på det klara med, om de skulle vilja binda sig för ett lärlingskontrakt på exempelvis 2 år. Dessa kontrakt kunna enligt förslaget upphävas. T. ex. vid övergång till annat yrke, om den ena eller andra parten befinnes olämplig, som mästare eller som lärling. Allt

detta får den blivande lärlingsnämnden på sin lott att avgöra, så på dennas sammansättning lägges ett stort ansvar att på ett grannliga sätt sköta sin uppgift. Över det hela tillsättes en tillsynsmyndighet som övervakare.

Allt detta verkar kanske invecklat och märkvärdigt och att få in det husliga arbetsområdet anses nog omöjligt av många. Ja, nog har detta yrke sin egenart, jämfört med industri och hantverk, men jag försäkrar, att om man på ett mjukt och smidigt sätt så formulerar de olika bestämmelserna, kan lärlingslagen mycket väl också anpassas på det husliga yrkesarbetet. Svårigheter kunna visst uppstå, men de äro till för att övervinnas, och kan detta yrke höjas genom utbildning, är ju mycket vunnet.

Hur var det t. ex. för en 25—30 år sedan, när de unga flickorna skulle ut och förtjäna sitt bröd och ingenting kunde. Många av dem fingo börja som barnflickor. Men hur är det nu? Nu tages i allmänhet examinerade barnsköterskor, som både få en ordentlig lön och kan ställa anspråk på sin plats. Jag hoppas att samma uppfattning snart måtte bli gällande också inom det husliga yrket och kan man genom att komplettera lärlingskolan med en lärlingslag förbättra förhållandena, då kunna vi från hembiträdeshåll inte annat än hälsa den med tillfredsställelse. Till alla dem, som äro mot denna lag och dra upp alla möjliga hinder, t. ex. att det skulle vara ett arbetsgivareintresse, vill jag säga, att det förr märks som det vore ett arbetsgivareintresse att inte få den till stånd. Man är nog rädd att man icke skall få folk tillräckligt och lika billigt, om det fordras utbildning för det. För närvarande är det intet yrke som är så beroende av konjunkturerna som detta. T. ex. som i Stockholm för en 3 år sedan, när det var ont om folk på arbetsmarknaden. Då gick det att få elever i lärlingskolan, men nu svara husmödrarna: När jag kan få så många flickor jag vill, behöver jag inte uppoffra mig för att låta dem gå i lärlingskolan. Detta är följden, ty när arbetslöshet råder inom andra kvinnliga yrken, kasta dess utövare sig in på det husliga området just på den grund, att där fordras ingen utbildning. Där har man en nödhamn, tills man fått något annat, men till vilken skada för kåren, som har det till yrke och arbetar på att få sin ställning förbättrad, blir för långt att i detta sammanhang gå in på.

Sett från dessa synpunkter kan jag icke annat än gå med på en blivande lärlingslag i hopp om att den i någon mån skall kunna förbättra de olidliga förhållanden, som för närvarande råda i stor utsträckning inom det husliga arbetsområdet.

Hanna Grönvall.

Svenska Textilarbetareförbundets 25-årsjubileum.

Med anledning av sin 25-åriga tillvaro har förbundsstyrelsen utsänt en stilfull minnesskrift. Den är icke fylld av siffror och sådant vetenskapligt material, men dess artiklar säger oss ändock mycket om det arbete, som är utfört och vad som ernåtts. Ja, vi äro sådana rebeller i detta hänseende, att vi tillåta oss tro att den säger oss mer än ett sifferbemängt material. Då även vi gärna velat ägna förbundet några rader av ovan nämnda anledning, men känna att det samma skulle bliva rätt så torftigt, så införa vi i stället här nedan ett brottstycke ur artikeln "Agitationsarbetet", som på ett sådant målande sätt skildrar textilarbetaren och hans lott. Illustrationen tillhör även minnesskriften. Sammanställningen härav ger oss också en god bild av redigeringen av densamma. En hel del av arbetarörelsens veteraner, såsom Kata Dalström, Knut Vicksell (Vitalis), C. L. Lundberg, Gruvindustriarbetareförbundets förtroendeman, m. fl., synas under livets olika skiften stått textilarbetarna nära och arbetat för deras organisering, som de även skildrat.

Förtroendemannen hr Gustaf Janzéns ledande hand syncs överallt i minnesskriften med många artiklar under olika signaturer.

Textilarbetareförbundet har haft många och svåra år, men säkerligen önska alla våra läsare med oss, att det nu må behålla den position det kommit till. Genom god sammanhållning och med bibehållande av alla dugande krafter de nu ha i ledningen skall detta säkerligen lyckas och en borgen för ytterligare framsteg.

Agitationsarbetet.

Agitationsarbetet bland textilarbetarna har varit intensivt. Det gällde att väcka upp en stor arbetarkår, vilken i högre grad än någon annan varit hemfallen åt slö resignation och kraftlöshet. Kårens sammansättning, till större delen kvinnor, lång arbetstid och låga löner, voro omständigheter som tillsammans med arbetsgivarnas motstånd höllo dem tillbaka från att söka och erövra den maktfaktor, som sammanslutning i fackföreningar skänker.

Intet annat fackförbund i vårt land har varit nödsakat att offra så mycket tid, pengar och krafter på agitationsarbetet, som textilarbetareförbundet. De flesta av de 25 åren ha tagits i anspråk för detta arbete, som bedrivits målmedvetet och systematiskt. Det skrivna och talade ordet har använts i alla upptänkliga former. Broschyrer, upprop, tidningsartiklar, bilder, cirkulär m. m. ha utgått i hundratusentals exemplar. Föredrag, föreläsningar, personliga påverkningar i hemmen och på arbetsplatserna, organiserad s. k.

husagitation, ha varit de former, vari det talade ordet kommit till användning.

De närmaste resultaten av detta arbete ha i regel blivit hån och förföljelse mot utövarna. Endast sakta och efter hand har sådden burit frukt.

Sedan arbetarnas motstånd i någon mån brutits gällde det att bryta arbetsgivarnas motstånd. Men det var lättare sagt än gjort. Alla krav från de späda och lösliga fackföreningarna möttes i regel med den största hänsynslöshet. Intet som helst intrång i bestämmanderätten över arbetarna fick förekomma. Detta motstånd ökade givetvis arbetarnas fruktan och modlöshet. Agitations- och upplysningsarbetet måste fortsättas ännu kraftigare och mera målmedvetet än förut.

Så kom den tidpunkt, då arbetsgivarna funno allt motstånd hopplöst. De togo sin tillflykt till sammanslutningen och varigenom motståndet från det hållet, ifråga om arbetarnas rätt att upprätthålla fackföreningar, minskades efter hand.

Den bundna formen för det tryckta ordet i agitationens tjänst har blivit använd, liksom även bilden. Vi återge här några prov till vilka vi foga en rapport ur högen, vilken talar för sig själv, vittnande om allvar, målmedvetenhet och motstånd, men även om tro på den seger, som efter 25 års arbete dock vunnits.

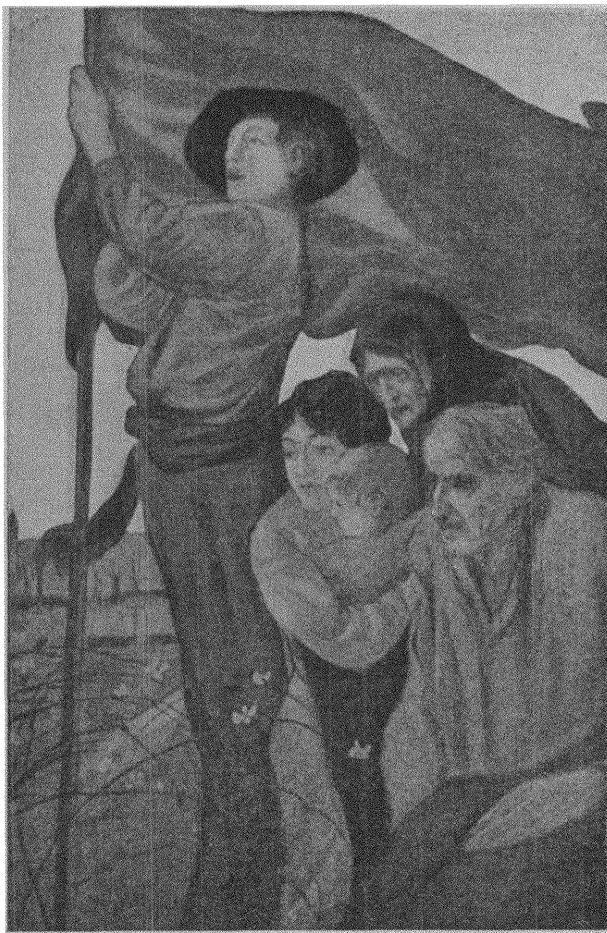
Vi spinna.

I virvlande damm
bland remmar och hjul
och i tryckande kvalm
få vi gå.

Vi spinna, vi spinna det finaste garn
och höra blott spindlarnas sång.
Vi spinna för bröd — vi ha hungrande
barn —
och dväljas i dammet av tvång.

Vi träla av tvång
vid spindlarnas sång —
Vi spinna för bröd
åt de små —

I kvävande luft,
i ett brusande dån
och i kväljande lukt
få vi stå.

Vi följa var spindels svindlande gång
och laga var bristande tråd —
Så spinna och laga vi dagen lång
för brödbiten liten och hård.

Vi spinna var dag,
vi förkväva vårt jag
under spindlarnas surr
varje dag.

I dövande larm
— inom murar av sten —
med en svettande barm
få vi stå.

Vi spinna, vi spinna, och brinna av hat,
men rysa för hunger och nöd.
Vi spinna för livet, för hunger — för
mat —

Vi brinna av hat till vår död.
Vi längta till ljus —
till skogarnas sus. —
Vi längta till sol
varje dag.

I dövande larm, i damm och i slask,
mellan glupska maskiner i svindlande
fart, få vi stå. Var morgon skynda
vi på gatorna fram och bäva för risken
att ej hinna fram — fram till fabriken
öppnade port, som »på slaget» slänges
igen —

Därinne, i fabriken, är allt sig likt.
Maskinerna ha vilat och nu få de
skötsel: de torkas och smörjas, de
ansas, — de vårdas så ömt av oss, —
av oss, som var morgon känna tröttheten kvar.
Men fort skall det gå —
basen kör på — och snart börja hundratal
spindlar sin surrande gång och

skottspolarna ila i rasande fart. Det gnisslar... det surrar... det dansar... Arbetet går sin vanliga gång —

Nu gäller det »knoga» så något blir gjort, att glömma ens eget jag. Maskinerna ska matas och passas — tiden är dyr! De mala, de surra, de skramla och bullra, de mala in guld och suga vår müst, vårt blod. Vi avundas, hata var rastlös maskin! De känna ej hunger, som vi, ej trötthet, ej sorg eller nöd, men passning; så omsorgsfull, det få de ändå. Deras lemmar av järn stå i högre kurs än våra av kött och ben... Går en av deras lemmar sönder, vi hotas med svält — och barnen därhemma med — men slita de oss i stycken — icke ett ord... En annan tar bara vid.

Dagen är slut, det blir tyst — så tyst... Till porten! Till frihet! — Ack, i morgon samma slit... Dock känna vi tröttheten mindre då. Så bakvänt! Då solen går upp, då fåglarna sjunga sin morgonsång, då känna vi tröttheten, olusten, mest. Men sant: maskiner och djur stå i högre kurs, ha större rätt än vi...

En kväll varje vecka vi lönas — av nåd — för vårt strävsamma slit i fabriken. Med hotfulla blickar ta några emot — de flesta med krökta ryggar —. Knota vi då — varsågo, där är porten, slav! Aldrig få vi glömma att fabriken »går illa», att affärerna ej gå ihop. Skall fabriken gå måste saxarna gå, de där, som de klippta kupongerna med. Räkntan på pengarna först — utan gräns upp i höjden förstås — och sedan — ja, lagom mätta så böja vi oss lätt, då knota vi minst, då vårda vi maskinerna bäst, ha vi lärt dem...

Så går det dag för dag, vi mäktas ej hålla igen. En stupar här, en annan där, några få streta längre, men alla äro vi pinade hart och längta till ro var hälst vi kunna få, på fattighuset eller — hälst — i graven...

*

Vi väva.

Vi väva, vi väva —
med möda vi sträva
och hatet vi kväva.

Vi väva av silke, av bomull och lin,
åt Eder, I rike, mång praktfull gardin.
Vi väva, I late, trots hänfulla grin,
åt Eder — I mätte, vi se era flin —
de skönaste dukar, ert fina musslin.

Vi väva och svälta —
I hacken och kälta —
allt få vi smälta —

Vi väva, vi väva —
för brödet vi sträva,
för hungern vi bäva —

Vi väva av silke, av lenaste ull,
Åt Eder, I glade, med skinande hull,
de vackraste dukar med inslag av gull —
Vi väva åt Eder — för hungerns skull —
de varmaste kläder av silke och ull.

Vi väva och frysa —
för hungern vi rysa —
men — hat vi hysa —

Vi väva, vi väva —
för livet vi sträva —
att leva vi kräva.

I tusende år ha vi slavat och tänkt,
tänkt! — nej drömt, att nåden blir

skänkt,
— nåden att leva — men hoppet är

dränkt —
Vi väva, vi väva, men bandet är

sprängt —
det bandet, som band våra själar vi

slängt —
Vi väva och hata —
vi lättingar mata —
men — ryggar rakna —

Vi väva, vi väva —
gemensamt vi sträva
att uppåt oss häva.

Vi väva oss själva en duk utav blod,
en duk utav slavar runt hela vår jord.
Den duken den väves med tankar och

ord —
Den duken skall skydda och giva oss

mod —

Den duken är vår. Den duken är god.

Vi väva och tänka
vi tankarna länka
till frihet vi längta —

*

Ur en längre artikel av K a t a D a l -
ström taga vi oss friheten införa
följande:

Storstrejken 1909. Kvinnorna visade uthållighet och själsstyrka. Ingen ville bli strejkbrytare.

Till slut några minnen från storstrejksdagarna i Göteborg, som, näst Norrköping, är vår största textilstad.

Jag hade blivit ditskickad av förtroendemannen, partikamrat Gust. Janzén. Jag befann mig just nere i Bohuslän på agitationsturné bland stenhuggarna, och fick sålunda hals över huvud fara till Göteborg för att söka hålla samman textilarna.

Aldrig hade jag kunnat tro, att så mycket mod, uthållighet och själsstyrka skulle kunna finnas hos dessa små kvinnor!

Dag efter dag samlades vi till våra möten i Arbetareföreningens hus. För var dag som gick blevo de allt blekare och blekare, men ingen ville svika, ingen ville bli strejkbrytare, det skamligaste som finnes, sade de.

En dag kommo de och berättade för mig, att en utav flickorna hade blivit svårt ansatt av en arbetarefamilj, som bodde i samma trappuppgång.

Både mannen och hustrun voro strejkbrytare! Flickan, som hade ett litet barn, hade ej på flera dagar haft något att äta och så blev hon bjuden in till dem och de båda henne svika i striden. Utan minsta tvekan gick hon ut, utan att ha druckit det lockande kaf-

fet, sägande: »Förr går jag i sjön med barnet än jag blir strejkbrytare.»

Det var hjältemod, som lockade tårarna i ögonen på dem som voro med i den striden.

Våra strejkmöten ute vid Mölndal glömmes jag aldrig. Vi hade fått tillstånd att samlas på en äng strax utom staden. Det vimlade av poliser och man fick hålla tungan rätt i munnen, som det heter, för att ej åka fast.

En dag, då jag som vanligt kom upp till strejkmötet i Arbetareföreningen, stod framme vid talarestolen en vacker blombukett. »Men, kära flickor, vad tar ni er till, skall ni gå och köpa blommor mitt under storstrejken, när ni behöver vart enda öre själva», sade jag.

En av dem sade: »Vi ha lagt ihop 2-öringar och vi äro ju många och de här blommorna skall fru Kata ha för hon sliter och arbetar för oss.»

Jag tackade dem, mäktigt gripen in i själen av detta bevis på erkännande.

Så kom det sorgliga budet. Strejken skall avblåsas! Harmen och smärtan var obeskrivlig. Våra textilorganisationer blevo, liksom så många andra, slagna i kras, och då jag höll mitt sista strejkmöte ute i Mölndal sade en av de äldre kvinnliga medlemmarna, en riktigt inbiten fackföreningsmedlem: »I dag ha vi begravning i Mölndal. Vi begrava vår fackförening. Det är svårt att vara med längre.»

Jag svarade genast: »Ni vet ju, att efter begravningen kommer uppståndelsen. Och den skall komma, var viss på det!»

Och nu har den kommit! Jag var just i Mölndal sistlidne vinter och då talade vi just om hur organisationerna på nytt gå framåt och bli allt starkare och starkare. Och väl är det!

Med dessa korta erinringar från en tid, som ligger långt bakom oss, och vilkens arbete de unga ej förstå, slutar jag dessa enkla skildringar från Textilarbetareförbundets genombrottsdagar.

Ett större ungdomsmöte av internationell karaktär kommer att anordnas i Lund den 9—10 juni. Stora anordningar äro vidtagna för att göra denna internationella ungdomsdag till en storslagen manifestation för den socialdemokratiska ungdomsrörelsen och socialismen. Bland de allvarligare delarna av programmet bör man särskilt lägga märke till de föredrag som komma att hållas av vårt danska broderpartis ordf. Th. Stauning samt troligen av vårt allmänt aktade och högt uppskattade partichef Hj. Branting.

Vid monumentet över slaget mellan svenskar och danskar skall ungdomen från dessa och andra länder samlas på kvällen den 9 och komma då korta anföranden att hållas av Tysklands, Danmarks, Norges och Sverges förbundsordföranden, eventuellt även av ungdomsinternationals ordförande P. Voog, Holland, varefter fackeltåg anordnas genom staden.

Må parollen bli: Till Lund den 9—10 juni.

Inför hyreskatastrofen.

Med undran och bävan göra sig många de frågorna: "Vad skall det bli av oss den 1 oktober" eller "hur mycket skall värden höja hyran för oss?" "Skall det bli möjligt för oss att få ståna kvar ensamma, eller måste vi ta en inneboende?" Den som har en lägenhet går i ångest för att mista den eller få hyran höjd så högt över sina ekonomiska resurser att han antingen tvingas ut på den oroliga hyresmarknaden för att söka finna det omöjliga eller "ta inneboende i köket också". De hyresgäster som nödgas hysa in sig på detta sätt äro givetvis de allra fattigaste, de som av sagt sig alla anspråk på komfort och trevnad, ja till och med de enklaste sundhets- och anständighetskrav. Har man haft tillfälle se det Stockholmska inneboendesystemet i all sin gräslighet går man hem med en beklämmande känsla av oro över deras öde, som måste växa upp under dylika förhållanden. Det har blivit en tvångsföreställning att sätta bostadsnöden i samband med gamla staden, om "grändernas barn" talas det, när man i upproppen vädjar till folk på landet att erbjuda sommarvistelse på landet åt Stockholmsbarn. Det är naturligtvis alldeles riktigt att grändernas bleka barn behöva sol och luft, men där råder ett relativt välstånd i dessa gamla hus där hyrorna ej blivit så rysligt högt upptrissade för hyresgäster som bott där i decennier. Visst är där mörkt och skumt med sekundär dager och dålig luft, men i regel bebo dessa hyresgäster sina små lägenheter själva och behöva ej dela med sig, som i förstäderna. Där är det ljusst och luftigt, där är det bekvämt och modernt, men så dyra hyror att man ej kan disponera sin bostad själv utan måste hyra ut för att få hjälp till hyran. Så har dessa bolag, bostadsföreningar och värdar fallit för frestelsen att hyra ut varje skrubb och källarhål för att draga största möjliga fördel av situationen. Ursprungligen skulle dessa gräsliga kaserer varit idealiska arbetarbostäder, om de fått tjäna till bostad åt en arbetarstam med god arbetstillgång och säker inkomst, men det blev krig, kristid, byggnadsstagnation med därav följande bostadsbrist och så sist, den stora och omfattande arbetslösheten som tvang familjerna att söka öka inkomsterna på alla tänkbara sätt. Ett av dessa sätt var att hyra ut till familjer. De betalade bättre än den ensamme ungariken och man behövde så mycket som man kunde få för att lätta sin egen börda. Det är ju tydligt att dessa som flyttade in ej voro de allra bästa och att, om familjebanden, som ej voro så hårt knutna, lössnade, så skaffade man en ny familjemedlem i

stället för den som separerade. All ambition hos husets kvinnliga medlemmar försvann, det blev trötter och bråk om de dagliga sysslorna och de fingo vara. Vid ett besök en gång i ett snyggt hus kom jag till en familj bestående av 12 personer, av dessa tre vuxna kvinnor och fyra minderåriga barn. Det ursprungligen vita golvet såg ut som ett stallgolv, inga mattor funnos varken i rummet eller köket och ingen ville skura emedan "man inte var överens om vems tur det var". Hur det kan se ut efter tre veckor i en enrumslägenhet där tolv personer bo, då det ej skurats på tre veckor, förstår var och en.

På ett annat ställe bodde nio personer i ett rum och kök. Det var två familjer och den minsta bodde i rummet. I köket som var mycket dragigt och kallt bodde man och hustru med fyra barn under fyra år.

I ett rum vars övre och innersta hälft syntes ha varit en tvättstuga bodde en familj på nio personer. Inga tapeter kunde bli kvar på de orappade väggarna, ett trappsteg skilde rummet i en övre och en undre hälft, den förra hade trägolv, den senare tegelstensgolv. Genom en smutsig förstuga kom man direkt ut på gatan, dragigt och kallt var det och när det släckts i spisen måste man gå till sängs för att kunna hålla värmen. Här stridde en familjefader en hopplös strid för att hålla sig och sin familj uppe och en mor hade ett förtyvlat arbete för att av detta käl larhål göra ett hem.

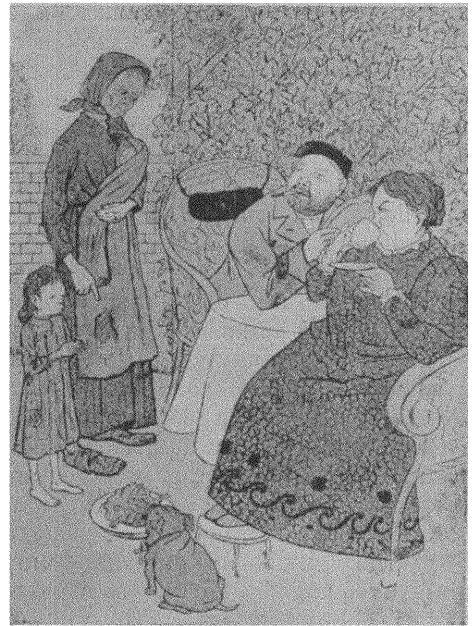
I en annan källare bör en ensam kvinna som delar rum med en mangelbod. Högt uppe vid taket sitta fönstergluggarna, ett par trälister som spikats

En saga.

"Far, är det sant att det finns människor som äta kött varje dag?"

Teckning av Th. Th. Heine.
(Ur Socialdemokratins århundrade.)

En oförskämnd anhållan.

"Jag förs väl inte be om det som er hund inte kan äta upp."

Teckning av Th. Th. Heine.

(Ur Socialdemokratins århundrade.)

vid soffryggen och bekläts med papper utgör skiljemuren mellan den bostad i vilken hon sover, äter och förrättar sitt arbete, och mangeln med dess tillbehör.

Ute på ett gårde ligger en träkåk, som timrats upp på en söndagsförmiddag. Dess rymdmätt är ej 16 kubikmeter och den är ej vinterbonad. Där bodde man, hustru och barn tills kolden jagade dem därifrån, men vägrade, emedan de voro "så härligt för sig själva".

En annan för den nuvarande situationen typisk hyreshistoria finns i ett av våra bättre förstadssamhällen. I ett trevligt nybyggt hus har en arbetarfamilj fått hyra rum och kök för 650 kronor om året. Så kom arbetslösheten med fattigdomen och man måste hyra ut. En ung familj med ett barn fick inbebo för 600 kronor om året. Nu blev denna familjefader utan inkomst och för att själv behålla sin bostad måste han dela med sig åt en familj, man hustru och ett spätt barn. Bohaget består av en soffa, en korg för det späda barnet, en tältsäng, några stolar, ett bord, en kommod, vars undre avdelning är grytskåp, mellersta porslinshyllan och översta skafferi för båda familjerna. En träbänk har plats för tvättskål och Primus medan dess trasiga förhänge skyler nödortfittigt kärlet och slaskhinken. Ett par stolar och en rankig byrå fullbordar möbleringen och ettåringen ligger på stolbädd. Detta är unga mödrars första efterlängtrade "egna hem".

En annan ung familj hade haft den uturen att få två barn innan de lyckats få bostad. När de äntligen fått hyra hos en annan familj vågade de ej tala om mer än det äldsta barnet. Det minsta fick vara kvar i fosterhemmet

tillsvidare, men som inkomsterna ej ville räcka till inackorderingsavgiften bli fosterföräldrarna i de flesta fall utan. De gnata på modern när hon går och ser om den lille, modern sörjer, i hemmet fanns nog en brödbit för honom också, men att ta hem honom vore detsamma som att kasta sig själv på gatan. En trist historia, men den blottar ett eländes djup. Det är redan nu ett inferno alla dessa familjer leva i. De som bo i källarhålen, vindsskrubbarna och uthusen, de få nog bli kvar i sina till människoboning ovärdiga lägenheter, men alla de som tvingats att hyra ut, såväl som de hos dem inneboende med sina inneboende kunna vara förvissade om att bli utan bostad den stora flyttningsdagen. För dem skulle näppeligen kunna uppletas något värre, men det finns och det är kasärneringen, att bo i ett bås. Ja, jag har sett det också och skrivit om det och vet att det är det värsta av allt. Det är ej bara de allra fattigaste som bäva för den 1 oktober. Också de som suttit i sina två- och trerumslägenheter ensamma äro hotade. Dessa snåla värddar, snikna bostadsföreningar och vinsthungriga bolag som kunna draga fördel av situationen veta ej av några hänsyn. Har en hyresgäst bara vänt sig till hyresnämnden en gång mot en olaglig uppskörtning är han dömd. Hans lägenhet är uthyrd redan innan han själv är uppsagd. I dessa bostadsföreningars hus (som oftast bildats med upplånt kapital) finns alltid ett par lägenheter som ej skola säljas. Man behöver dem för att kunna reglera omkostnaderna. Det vill säga man vill att de hyresgäster som fått hyra där skola betala också amorteringarna för de skuldsatta. "Vi bo ju dyrare själva" heter det. Den som ser hyresspalten i t. ex. Svenska Dagbladet finner ett överraskande antal lediga våningar om 5 till 12 rum. Också det varslar om stor bostadsnöd. Det är f. d. gulaschererna som genom minskade inkomster eller förlorade spekulationer kommit på obestånd och nu söka sig mindre och billigare, alltså komma att konkurrera med medelklassen om bostadstillgången. Det är ju tydligt att dessa herrskap äro hjärtinnerligen välkomna hos medelklassens husvärdar som slicka sig om munnen efter dessa hyresgäster som betala vad som helst bara det är billigare än den förra hyran och som kanske därtill reparera själva. Ett par gamla fröknar på Östermalm som bott i samma våning i 18 år berättade att deras värd och hans fru, som varit deras bästa vänner hela tiden, nu hatade dem därför att de ej under den värsta bostadsnöden kunde bli av med dem. Hyran hade de ändå höjt högt över det tillåtna, men det fanns de som ville ge det dubbla. Dessa gamla fina, stillsamma damer sitta lika trångt i sin våning som alla andra. Vad som

än kommer att ske den 1 oktober, ett är säkert, det blir en snikenhetens och penningbegärets klang- och jubeldag, en enastående offerdag åt "den gyllene kalven".

De som upplevat denna tid i intim kontakt med svälten, trångboddheten och arbetslösheten, ja, som känt allt under de vidrigaste former kunna säga med den gamla stataren, som, när han gick i kyrkan för att komma undan eländet hemma och fick höra en dundrande svavelpredikan, utbrast: "Ska man tjäna Pintorpafrun mens en lever och komma till helvetet sen man ä dö, så har man inte mycket för att man vart te."

Hyreslagen föll på en röst. Sammanjämkningen i direktivfrågan föll på intriger, arbetstidsfrågan blev ett provisorium, allt tyder på att man vill knäcka den klassmedvetna arbetarrörelsen och göra den till ett proletariat som intet vill och intet förmår. Det nu svältande proletariatet skall ner, djupare ner i eländet, så att det aldrig mer reser sig, aldrig mer blir besvärligt. Men det skall aldrig lyckas, om vi arbeta på att väcka de, som förklarligt nog sova i sitt elände och sina bekymmer. Låt oss mana dem till fanorna den första maj, till kamp mot en pintorparregim uppifrån, till kamp för människorätt och människovärde. Låt oss ropa till dem att gå i sina trasor för att visa vilken makt de samlade massorna äro.

"Proletärer i detta landet, för-
enen Eder."

Bildningsarbetets lokala organisering inom arbetarrörelsen.

Arbetarnas Bildningsråd, deras organisation och uppgifter. Utgiven av A. B. F:s centralbyrå, Sörvik. Pris 50 öre.

Allteftersom bildningsarbetet trängt in i den svenska arbetarrörelsen och blivit allt mer fast förbundet med de olika arbetareorganisationerna, ha centralhärdarna för detsamma, vad arbetarrörelsen beträffar, blivit de olika lokalavdelningarna av A. B. F., framför allt dessas styrelser, arbetarnas bildningsråd. Liksom A. B. F:s riksstyrelse, A. B. F:s representantskap, utgöres av representanter för till A. B. F. anslutna riksorganisationer, så bestå lokalavdelningarnas styrelser, arbetarnas bildningsråd, av representanter för till avdelningarna anslutna arbetareorganisationer på platsen ifråga.

Hur dessa lokala bildningsråd sammansätts, deras uppgift och hur de arbeta får man reda på i en nyligen av A. B. F:s centralbyrå utarbetad broschyr med titeln Arbetarnas Bildningsråd. I broschyren lämnas utförliga anvisningar på hur en lokalavdelning av A. B. F. tillkommer och meddelas stadgeförelägg för dylik avdelning och för dess bibliotek. Vidare får man en god inblick i hur dessa avdelningar arbeta dels genom anvisningar för de olika verksamhetsgrenarnas organisering och dels genom utdrag ur årsberättelserna för ett antal av de bäst organiserade lokalavdelningarna. Vad som ej är minst värdefullt i broschyren är de förslag till verksamhetens ekonomisering, som lämnas; för stats-, landstings- och kommunala an-

slag, i samband med de senare, lämnas uppgift på dylika anslag för ett stort antal kommuner. Denna avdelning i broschyren åtföljes av ett förslag till motion om kommunalt anslag samt statförslag för ett års verksamhet för en lokalavdelning å en medelstor plats.

Broschyren är en god vägledning för alla dem, som på något sätt deltagit i arbetarnas bildningsverksamhet och då den f. ö. ger en god inblick i hur A. B. F:s omfattande arbete organiseras, bör den studeras av alla för bildningsverksamheten intresserade. Dess pris är 50 öre. Broschyren rekquäres från A. B. F., Sörvik.

Folkbildningsanslag av 1923 års riksdag

är rubriken på en artikel i det i dagarna utkomna aprilnumret av "A. B. F." — Tidning för Arbetarnas Bildningsförbund. I artikeln redogöres för riksdagens beslut om anslag till de olika grenarna av folkbildningsarbetet. Vidare innehåller tidningen uppgifter om cirklarnas och bibliotekens årsavslutning, om sammarnas instruktionsverksamhet, A. B. F:s studiecirkel- och bokföreläsningverksamhet m. m.

Tidningen, vars pris endast är 1 kr. pr år, bör läsas av alla arbetare, främst givetvis av alla dem, som aktivt deltaga i A. B. F:s arbete. Den rekquäres från A. B. F., Sörvik.

(Forts. fr. sid. 3.)

sig. Men det tillåtes icke — ofta icke ens i hemmen. Industrien fordrar allt till och med glädjen över att vara till — att vara ung och frisk, begåvad och mänskligt kännande och tänkande. Vad som återstår fordrar vilan — absolut tystnad för de äldre, för de yngre även förströelse utom hemmet, en mer eller mindre konstlad glädje för pengar — sinnesstimulerande, abnormt sensuell, så länge den varar likt en rusig dans på rosor. Men det är idel giftiga rosor, vattnade med tårar, endast tårar, sedan leendet blivit tömt eller fullbordat. Och få — ja, sannerligen få hitta åter till den sinneshelande glädjen i en inre på samma gång högre värld, varav de forna skalderna och sångerskorna under långa nätter lyssnade sig till hjärtats frid och löftet om människorna ett gott behag. När illusionen är krossad, leendet fullbordat och tomheten, mörkret sänker sig över allt, som syntes så oförvanskligt skönt, oförgängligt lustigt och var såsom en tusenstämmig harmoni av svävande toner — går man till de ständigt lika ljudande salvelsepredikningarna i kvalmiga samlingslokaler, ropande och suckande efter tröst i livssmärtan.

När skola vi äntligen inom oss själva söka, vad vi vilja finna, evad det är en tröstare och vägvisare, predikare eller sångare.

Dit hän måste en gång människan, det är visst.

Sprid Majnumret!

Några ord om Auguste Rodin och hans konst.

Rainer Maria Rilke, den stillsamme diktaren med den sällsamt mjuka stämman, säger i sin bok om Auguste Rodin: "Rodin var ensam före sin berömmelse. Och berömmet som kom, har kanske gjort honom ännu ensamare. Ty, till änden är berömmelsen endast begreppet av alla missförstånd som samla sig kring ett namn."

Alla ha vi säkerligen någon gång sett namnet Rodin och anat det vara nyckeln till något stort. I alla land är han representerad och det finns väl knappast en arbetartidskrift som ej haft "T a n k e n", "K y s s e n", "D e n e v i g a i d o l e n" och framförallt "T ä n k a r e n" återgiven. T ä n k a r e n, denna knotiga, grova, tunga arbetargestalt, med hakan stödd mot den muskulösa armen och blicken mot jorden. Eller bilden av Victor Hugo, "Samhällets olycksbarns" diktare, sittande lik en Zeus, lyssnande till ryktets genius och den inre stämman som tog sig uttryck hos Hugo i hans stora verk.

Och Balzac. Kraftmänniskan Honoré Balzac och geniet. Med det övermodiga, smått föraktfulla leendet som till slut blir bitterhet. Kanske det är Rodins största arbete. Hans största och mest fulländade karaktäriseringskonst ligger dock i denna bild av den store diktaren.

Auguste Rodins skapelser stego upp ur hans fattigdom. Hans yttre fattigdom i ungdomen, som kanhända hindrade honom, men ändå, och just därför gjorde honom mer mogen och stark.

Som barn sändes han från Paris till Beauvais och levde i pension bland främlingar. Då han är fjorton år återvänder han till Paris. Kommer i teckningsskola. Från den stunden är han gripen av passionen för konsten och sitt verk. Arbetets feber griper honom. Han tecknar, tecknar, tecknar. Under morgonens vandring till skolan, på gatan, vid måltiderna. Han tecknar Jardin des Plantes' slumrande djur. Han fångar typer som sedan blivit hans gestalter. När han är sjuutton år tar han arbete hos en dekoratör. Arbetar sedan för Sèvres, för Carrier-Belleuse, för van Rasbourg i Antwerpen och Bryssel.

Så framträder han inför offentligheten. Det är år 1877. Det är underligt — eller kanske icke så underligt! — man anklagar honom för förfalskat arbete. Man anklagar honom för att ha framställt sin "A g e d' a i r a i n" genom naturavgjutning. Men han tog det lugnt som alltid. Han visste sin sak. Den visste han redan 1864 då hans "l' H o m m e a u n o g c a s s é" (Mannen med den krossade näsan) skapades. — Vad gjorde det att man angrep honom? Intet! Han arbetade ej

för äran — nej för sig, för sitt inre, för sin drift att skapa. Sina första verk hade han ej signerat. De "upp-täcktes" sedan.

Han arbetade — såsom Michel-Ange arbetade. Med solen var han uppe — och efter henne slutade hans mödosfyllda dag. Blir livets tragiks återgivare. Mannen med krossade näsan är något sällsamt. Man tänker på de grekiska stodernas lugn; detta regelbundna levande anlete har det väldiga över sig. Men regelbundenheten löser sig, den blir ett virrvarr av människolidande, av resignation, av längtan. Samma längtan som likt en lidelse ligger över "Fornåldern" och den unge borgaren från Calais i gruppen "Borgarna i Calais". — I "Krigets genius" är det hatet, det skräckfyllda hatet. Där har Rodin predikat. "Den eviga våren" är skir, genomad av det vekaste, ljusaste och ömmaste i Rodins väsen. Det är mannen och kvinnan. Liksom det är mannen och kvinnan i "Kyssen", "Den eviga idolen" och i "Fugit Amor". Rodin har återgivit de högsta drifterna hos människan — liksom han gjort det med de lägsta. Och lidelsernas bakrus: ångesten och förtvivlan. Gestalten "Förtvivlan" fånglar genom sitt plastiska utförande. En människa som genomgått det skönaste och nått slutet. Så kommer ångern. Och hopkrupen, med huvudet mot sina knän och händerna krampaktigt klamrade om den ena foten, liksom ville hon slita sönder den, sitter människan i dov, återhållen gråt.

Man måste se Rodins grupper och bilder för att ana det storslagna hos

honom. Och för oss proletärer är det svårt att komma i tillfälle till det. Vi, åtminstone de flesta av oss, känna honom blott genom reproduktioner. Men de ge oss endast en aning om originalen, de ge oss inte allt. Vi få blott en sida, en yta. Icke de skiftande, levande faserna, linjerna, skuggorna.

Den som skriver dessa rader var för ungefär en månad sedan i "Musée Rodin" i Paris. Det var att från den gulnande hösten därute, komma in i en evig vår. Och allt detta, alla dessa ting och grupper av bundet liv, hade en enda gjort. En man, som levt ett långt, mödosamt liv och hunnit gå genom en värld där allt fanns. Ljus och mörker, liv och död och alla de finaste dagrar och skiftningar mellan varats antipoder.

Auguste Rodin hann göra något för oss också. För oss, den klass som byggt det vackra i länderna, men ej fått njuta det. Han har givit oss modellen till "Arbetets torn", "Tour du Travail". Det stiger mot höjden, mot solen, som den tanke av i går, i dag, eller från urminnes tid, som driver arbetarmassorna fram mot det aldrig döende idealet.

Det har Rodin fattat och därför har han också förstått oss.

E—d J—n.

Sätta sig ned och klaga över att livet har gråa, kulna, fadda ting är verkligen att ha grundligt missuppfattat livet. Dessa fadda ting äro goda vägtecken! Där är nära till det gyllene, friska.

V i l h e l m E k e l u n d.

Monumentala verk av Auguste Rodin. I förgrunden till höger: KYSSEN.

Böcker och broschyrer.

Reformator: Jesu moral-lära och religion. Tidens förlag, kr. 1:75. En klokt uppfattad och klart skriven liten bok på 117 sidor. För lekmanen och icke-teologen är det ofattligt att Jesu lära behöver förklaras och kommenteras, men när det tycks förhålla sig så, att människor hänga upp sig på detaljer och icke av sig själva begripa, att tvenne skilda evangelister nedskrivit evangelium på tvenne skilda sätt och att man utan svårighet kan finna samma sanningskärna under de olika skalor, nå, då fyller det klokt och sympatiskt skrivna lilla häftet en verklig mission. Det är lättläst och ger en god handledning vid kristendomsundervisningen.

Ann-Margret Holmgren: Heliga Birgitta. Broschyren är utgiven av Stockholms folkskolläraförbund. På 63 sidor har med rask och knapp stil författarinnan inrymt en otrolig rikedom av fakta, målande bilder och intressanta reflexioner. För dem som ej förut närmare känna till den Heliga Birgitta, "Sverges främsta kvinna", är det lilla häftet en underhållande och lärorik lektyr. Rekviseras från fröken Hilda Strandberg, Parkgatan 12, Stockholm, 75 öre.

— **Björnsterne Björnson.** Verdandis småskrifter 248, 249. 1 kr. Ett förträffligt återgivande av den store norrmanens sunda, glada humoristiska syn på livet, hans energi, begåvning och otroliga arbetsförmåga. Med samma frejdiga mod sköter han om Ole Bulls lilla teater i Bergen och betraktar Italiens under. Allt prövar han, religion och fritänkeri, politik och filosofi. Han ligger i fejd med norrmanen, men hans krafter räcka till att slåss tvärs över gränsen — med Strindberg. En ärlig stridsman, som erkänner motståndarens skicklighet och goda vilja. För alla svaga och skyddssökande, alla orättvist dömda, orättvist förföljda, ägde Björnson krafter och intresse till övers. Det är en upplevelse, att möta en sådan personlighet. Björnson dog 1910, men hans impulsivt goda, varma väsen bor kvar i hans verk.

Ragnar Jändel: Havets klockor. Tidens förlag. En fin och stämningsmättad diktbok. En ny glädjekälla för Jändels läsare. Hans diktning är f. ö. så pass känd vid detta läget, att man ej närmare behöver gå in på den.

Hem och hushåll. En ny och intressant årsbok har i dagarna utkommit med ovannämnda titel. Det är Föreningen Rationell Hushållning och Kooperativa Förbundet, som tillsammans utgivit den.

Artiklarna i densamma äro allesam-

Den nya kvinnointernationalen.

För Morgonbris av *Emmy Freundlich*, Wien.

De österrikiska kvinnorna hava denna gång tagit initiativet att tillskriva alla kvinnoorganisationer för att få en ny internationell förbindelse mellan alla socialdemokratiska kvinnosammanslutningar till stånd och för detta ändamål inbjuda till en konferens. Då redan ett flertal organisationer instämt i detta önskemål, gäller det att komma överens om hur vi må bygga upp denna blivande organisation.

Det kan denna gång inte vara tal om, att den får samma form den hade förut, då vi allesammans voro sammanslutna i särskilda kvinnoorganisationer, emedan vi i de flesta länderna voro förbjudna, genom särskilda lagar, att tillhöra gemensamma organisationer. Nu äro däremot de största kvinnoorganisationerna sammanslutna gemensamt med männen. Dessutom voro vi förut i alla europeiska länder, med undantag av Finland, utan rösträtt. Många uppgifter vi då hade att fylla hava nu ändrats, vartill nya sådana tillkommit. Vi behöva nu således ett väsentligt annorlunda uppbyggt sekretariat än vi hade förut; det var utan internationella bidrag och utan internationell organisation. Förbindelsen medelst korresponderande kvinnor var blott ett sken för internationell organisation. En nödhjälps, ej annat. Därför synes det nu nyttigt, om vi i alla länder gemensamt diskutera förarbetet till vår internationella konferens, att försöka att forma en bild, efter vilken vi kunna inrikta den nya internationalen.

Framförallt torde vi i den punkten bliva ense, att det nya kvinnosekretariatet måste förläggas till det land, varest det allmänna internationella sekretariatet får sin byrå förlagd. Då blott i beständig kännning med de olika uppgifterna inom den allmänna internationella organisationen kunna vi försäkra kvinnorna om medinflytande. Genom denna gemensamhet bliva också kostnaderna för

mans värdefulla och särdeles välskrivna, vilket gör dem lättlästa. Här endast några rubriker på artiklar, som ge en bild av innehållet: "Hemmet byggande", "Hem, härd och spis", "Småtäpporna i storstaden", "Det stora hushållet" o. s. v. Medarbetare äro bl. a.: d:r Ivan Bohlin, prof. Thorsten Thunberg, fröknarna Gertrud Bergström och Ingeborg Vallin, fru Else Kleen, prof. Gunnar Andersson m. fl.

Årsskriften, som är närmare två hundra sidor stor, är rikt och vackert illustrerad, bl. a. med åtta försättsplanscher. Förutom till medlemmar i Föreningen för Rationell Hushållning, vilka kostnadsfritt erhålla boken för årsavgiften 3 kr., säljes densamma även i bokhandeln till ett pris av kr. 3:50.

vårt nya sekretariat betydligt nedbringade, i det vi säkerligen kunde använda oss av gemensamma lokaler och en hel del annat för en byrå gemensamt, vartill kostnaderna finge gå från den stora gemensamma internationalen, så att vi blott behövde bestrida utgifter för speciella kvinnouppgifter. Kanske vore det överhuvudtaget enklare med den nya byrån gemensamt helt och hållet och kostnaderna sedan täcktes gemensamt.

Jämte sekretariatet behöva vi obetingat en mindre samt en mera utvidgad exekutiv (verkställande myndighet). Vi måste ha ett förvaltningsutskott företrädande alla länder, utsett allt efter det kvinnliga medlemsantalet. Detta skulle blott sammanträda vid särdeles viktiga tillfällen. Men då måste vi ha en mindre förvaltningskommitté, som skulle sammansättas efter ungefär följande grunder: Den måste för det första företräda alla större språkenheter. Man bör tänka sig i detta fall medlemmar från de tyska, franska och engelsktalande språkområdenas kvinnoorganisationer såväl som kvinnor från de slavisktalande språkområdena, allt efter sitt medlemsantal företrädda i denna exekutivkommitté. Dessa representanter dela nu upp de enskilda språkgemenskapsområdena allt efter medlemsantal i resp. stater som tillhöra dessa områden. Ur det största språkblocket tages ordföranden, ur det näst största sekreteraren o. s. v., eller omvänt, beroende på varest det nya sekretariatet blir förlagt.

Ordföranden och sekreteraren sköta de löpande göromålen och inkalla, allt efter behov, exekutivkommittén till sammanträde. Till behandling av särskilt brådskande frågor, när exekutivkommittén ej kan inkallas, må avgörande beslut fattas efter hörande av en medlem i kommittén från vardera språkområdet.

Många partikvinnor finna denna organisation ytterst invecklad.

Den som känner de internationella förvecklingarna vet dock, att vi endast kunna komma framåt om alla länderna, med och utan kvinnorösträtt, beredas möjligheter att öva inflytande på de beslut som fattas.

Det skulle vara förfelat att nu åter endast knyta lösa förbindelser, som icke skulle vara utvecklingsmöjliga och vi i följd därav ej bleve aktionsdugliga. Den förra kvinnointernationalen var ju icke mer än ett blygsamt informationsorgan. Denna nya international måste ha en byrå som leder och utövar internationell verksamhet. För att antyda några punkter för dess arbete så måste den t. ex. samla alla lagar, som inom parlamenten genom de socialdemokratiska kvinnornas insats genomdrivits. Den måste bliva ett förbindelseorgan för kontakt med andra länders proletära kvinnoorganisationer och dymedelst kunna framdriva ett enhetligt uppträdande vid behov. För utbytande av berättelser behöva vi ingalunda någon interna-

tionell byrå. Vi måste skapa en byrå, som kan bli en centralpunkt för alla kvinnointressen. Där alla svaga eller litet utvecklade organisationer kunna bekomma råd och handlingskraftig hjälp. Den internationella sekreteraren och ordföranden måste kunna hålla enskilda och offentliga rådplågningar och möten i de olika länderna. Därför måste de vara mäktiga alla tre världsspråken, emedan annars ett värdefullt arbete ej kan utföras i den bemärkelse vi avse. Kunna vi icke skapa ett verkligt, levande och dådkraftigt sekretariat, är det bättre att avstå ett dylikt och inskränka oss till det personliga initiativtagandet. Dessa tankar tjäna blott att väcka intresse, så att vi, när punkten om organisationsformen kommer upp, som den sannolikt gör, på dagordningen, alla veta vad vi vilja och varför vi besluta så eller så.

Själva konferensen kan icke sysselsätta sig med allt för många frågor. Vi torde blott få en dag, högst en och en halv, för våra förhandlingar, därför måste vi inskränka oss. De österrikiska partikvinnorna ha för den skull blott föreslagit följande: Avgivande av berättelser. Vi vilja nämligen en gång veta vad Europas kvinnor sedan den sista konferensen 1910 i Köpenhamn utfört och vilka erfarenheter de haft av det offentliga arbetet.

Den andra punkten vilja vi ägna åt våra internationella uppgifter. Därvid tänka vi på alla frågor, som vi gemensamt kunna lösa. Hjälp från de länder, som tillerkänt kvinnorna likställighet med männen, till de länder, där så ej är förhållandet. Kamp för barnförsäkring. Arbetet på reformer av den borgerliga lagen. Utveckling av likaberättigandet i de olika rättsförhållandena till samhället. Kamp mot kriget och för freden. Som sista punkt vilja vi behandla organisationsfrågorna. Därvid må vi rådgöra, huru vi vilja bygga upp den nya världen. Det är för de första stegen vi stå i beredskap att taga synnerligen betydelsefullt, om vi kunde komma till eniga beslut i alla dessa frågor. Hava vi en gång funnit den väg vi böra gå vid skapandet av vår international, skola vi också finna vägen, som går att giva oss stödet från den stora, gemensamma internationalen.

Stämningar.

Höstdagen är regnig och kulen. I naturen är allt liksom dött, men ute i en blomsterrabatt på gården finns det ännu en liten blomma kvar. Den är liksom en sista hälsning från sommarens soliga dagar, men snart skall även den vara vissen och död.

Vit, mjuk snö, mörka, gröna granar, och över allt detta månljus och stjärnglans. Så tyst, så tyst, så andaktsfullt, en härligare andaktsstund får man aldrig uppleva någon annanstans. Här känner man sig liksom närmare Gud, finns han någonstans så är det väl här

Auguste Rodin: TANKEN.

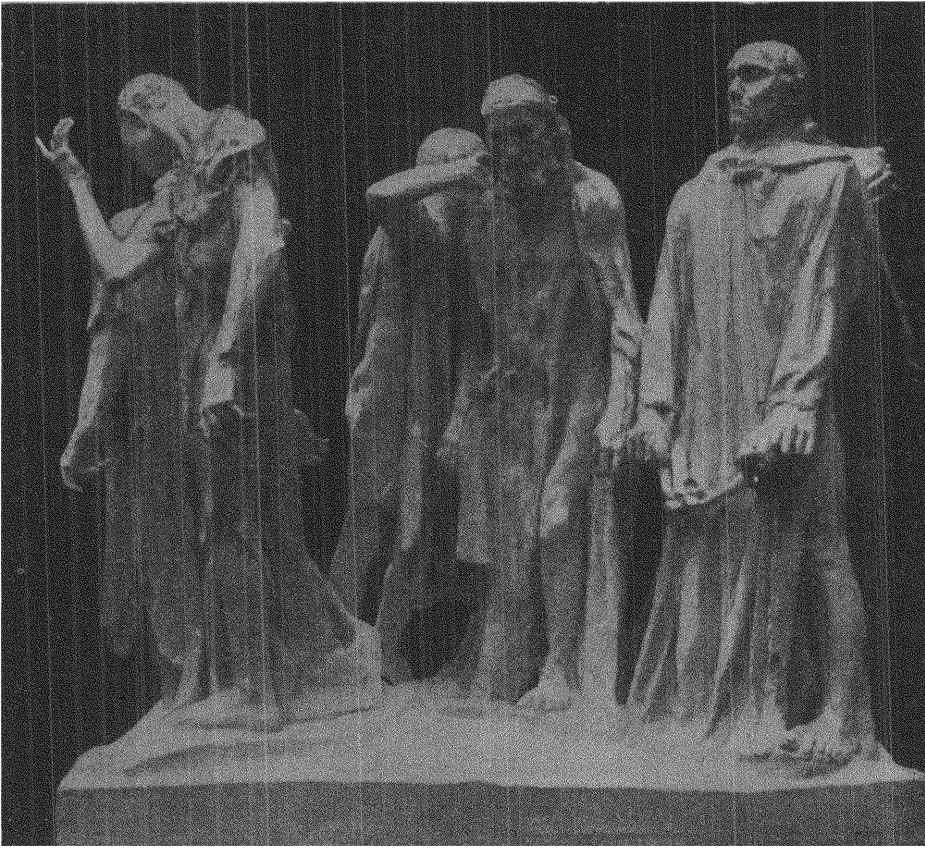
ute i den stora tystnaden. Inte ens i kyrkan finns en sådan andakt, dit komma ju människorna och med dem följer alltid oron. Nej, ute i skogen en sådan härlig vinterkväll, där är djup, stilla andakt, där är frid och ro.

De höga, smäckra tornspirorna på stadens kyrka ha försvunnit vid horisonten, slottets väldiga, imponerande massa, som avtecknade sig så skarpt mot den ljusa vårhimlen, har också glidit utom synhåll. Men kvar är allt det ljusa, om våren påminnande. Solen strålar över slätten, över de mörka tysta skogsdungarna och vattensamlingarna. Det blixtrar och glittrar. Det är vår, vår! Det känns, det anas. Fast ännu ligger snön kvar i fläckar här och där, och ännu är jorden black och grå, men det är ljus överallt, och det ligger värkänslor och värstämning i luften. Det blir vår inom en själv liksom ute i naturen, det sjuder och brusar, liksom saven som stiger i träden. Var man förut modfälld, så känner man sig nu fylld av nytt mod och ny kraft, och man känner att man vill uträtta något stort och gott, något som vore till både glädje och nytta, något som kunde

hjälpa till att göra det bättre för människorna. Ja, det är vår, den härliga befriande våren är åter kommen.

T—e.

Jag ser just utanför mitt fönster en flik av vår vackra svenska blågula flagga vifta och vaja för vinden. Då jag ser närmare efter, ser jag den vaja från ett stånd med skylten: "Tombola för de fattiga och värnlösa". Se, det är en hjälp det, som vårt svenska folk förstår sig på. Man ger tillfälle för en 100,000 människor eller fler att för en jämförelsevis ringa penning låta sig genomslas av en lycksalig rysning när man håller den lilla hoprullade hemlighetsfulla lotten i sin hand: Tänk, man kunde ju — man har ett ögonblick en hundratusendels möjlighet att vinna högsta vinsten: ett eget hem. Det är nästan som i levande livet. Man drar lotten och får — en nit, allt i den blågula flaggans tecken.

Auguste Rodin: BORGARE FRÅN CALAIS.

Vad väntar oss?

Det är nästan i elfte timmen att i Morgonbris' 1-majnummer tala om den stora kraftmätning mellan socialdemokratisk och borgerlig uppfattning och taktik, som har slungat den socialdemokratiska regeringen från ledningen av vårt lands och folks öden.

Då detta skrives befinna vi oss ännu i det ovissa hur den stora konflikten skall lösas men mycket hinner ske på fjorton dagar och den dag vi skriva första maj är naturligt nog regeringskrisen löst och det återstår att se vad de nya männen bära i skölden.

Vad de bära i skölden? Därom fick man ju tydliga informationer vid behandlingen av arbetslöshetsdirektiven i riksdagen, i synnerhet i första kammaren den 5 april och därom ha ju landets tidningar under hela den gångna månaden berättat. Den socialdemokratiska regeringen avsåg genom sitt förslag att bringa snar hjälp åt de av flera års arbetslöshet hårt drabbade och nu från nödhjälpsarbete eller arbetslöshetsunderstöd avstängda arbetarna. Av liberaler och högermän hävdades hårt och hårdraget att de avstängda arbetslösa ingen som

helst rätt hade till statens understöd, det är detta som blivit kallat "sakskaäl". Det har varit riksdagens stora brännande fråga, det var på sin insats i denna som regeringen föll och de borgerliga partierna med en del liberaler i spetsen stodo som segrare över direktiven och över de 4 à 5 tusen svältande arbetare saken gällde.

När skall väl sviterna efter kris-tiden sluta och vem har den egentliga skyldigheten att bära dem? Så ungefär har man lust att forma de frågor man ville ställa till de ytterst ansvariga i dessa dagar — man frågar, men man får intet svar annat än genom deras handlingar.

Man har i denna fråga talat om "endast" fyra à fem tusen från understöd avstängda arbetare, men när man betänker att större delen av dessa äro familjeförsörjare, så förstår man också att antalet svältande är mer än fördubblat.

Det blir i arbetarehemmet tyvärr oftare tillfälle att dela de rikligt förekommande bekymren än den mera sparsamt förekommande glädjen och det är inte så lätt att trösta sig med aldrig så

lärd förklaringar om rätt eller orätt, när det verk, som dock mer än något annat är ens eget — hemmet — ohjälpligt sjunker.

Vårt folk har under de år som gått sedan 1914 fått oavbrutna lektioner i den enskildes och statens förhållande till varandra och det vore väl mer än underligt om inte eftertanke och ansvarskänsla bland folkets breda lager mer än hittills skola väckas av alla dessa dyrköpta erfarenheter.

Nu om någonsin har väl folket, utan förstoringsglas, kunnat se, på vilken sida och inom vilket parti det svenska folkets verkliga vänner finnas och vi skola aldrig glömma att fyra tusen fattiga arbetares och deras familjers möjlighet till, om ock en knapp existens, betydde mera för den socialdemokratiska regeringen än taburetterna.

Ifrån det håll där man till varje pris ville undandraga de arbetslösa framförallt den retroaktiva hjälpen under förklaring att denna i synnerhet skulle kunna tydas som en rätt till denna samhällets hjälp har man otaliga gånger sökt forma det bästa man tänkt och känt för hemmet i de orden: "Hemmet är samhällets grundval" men lika ofta glömt att också hemmet måste ha en grund att bygga på.

Denna hemmets grund har varit och är arbetet, i otaliga fall både mannens och hustruns och det är intet hellre än arbete som Sverges arbetareklass begär. Varken mer eller mindre. Det är inte de utestängda arbetarnas fel att intet arbete finnes att få, det är inte de olyckliga husmödrarnas fel att matskåpet är tomt. Det är ett faktum som nog t. o. m. en högerregering måste taga i beaktande, om den vill bli något annat än blott och bart en — högerregering.

De av avstängningen hårdast drabbade ha varit järnbrukens folk, dessa arbetare som i så många strider varit den klippan på vilken alla andra förtröstat.

Tidningarna berättat att man vid ett av bruken framställt ett förslag att åt minstone barnen borde skyddas för den värsta försakelsen genom att anordna bispisning i skolorna. Det gick först att genomdriva med hot om skolstrejk.

Den som något lärt känna vårt stolta, redliga och präktiga järnbruksfolk känner intuitivt vilken oerhörd självövervinnelse måste ligga i att tillgripa en sådan åtgärd men "nöden har in-

gen lag'' och där intet finns att taga har t. o. m. ''kejsaren förlorat sin rätt''. Där ingenting finnes att taga av, kan icke ens den dugligaste husmor hålla ihop det hela.

Från en annan plats meddelas att vid fattigvårdens mottagning omkring 300 personer väntade på företräde.

Framför fattigvårdens dörr alltså — men där är det äntligen ingen som bestrider dem r ä t t e n att stå, efter att ha passerat alla andra instanser. ''Statens neutralitet'' är i alla händelser räddad.

Men trots allt söka vi och finna också någon ljuspunkt. Kan det ännu uppspåras någon utväg att bispringa dem, som hela denna kris närmast rört sig om så vore ju målet nått om också på andra vägar och oerhört dyrköpt. Att den socialdemokratiska regeringen satte in sin existens på de rent mänskliga synpunkternas princip är en så vid-synt och stor handling att den säkert skall lämna framtida spår, icke minst genom att väcka en smula självtillit hos vårt eget folk.

Till sist skulle jag vilja citera vad en partitidning skrev då socialdemokratiska regeringen inlämnade sin avskedsansökan: ''Då hr Branting tillträdde regeringen stod partiet som en enda man och då han nu går är det sammansvetsat, som sällan tidigare.''

I den känslan skola vi mötas första maj.

A. Ö.

Lösen.

Kan du ädelt dåd utföra,
kan du modig gärning göra, — gör den!

Kan till dem, som tåligt lida,
du en hoppets stråle sprida, — sprid den!

Kan för nästans brist du ömma,
kan hans oförrätt du glömma, — glöm den!

Kan du mörkrets irrgång ända,
kan du kunskaps fackla tända, — tänd den!

Kan förtryckets våld du böja,
kan du frihets fana höja, — höj den!

Skulle du ej orden väga,
kan du sanning orädd säga, — säg den!

Och om domen själv dig gäller,
och du därmed själv dig fäller, — fäll den!

Skulle så för tro och lära,
du få hån och smälek bära, — bär den!

(Nov. 1895.)

Edvard Wavrinsky.

Auguste Rodin: DEN EVIGA VAREN.

Kvinnor.

I.

Fattig hade hon alltid varit. Hur väl mindes hon inte, när hon tillsammans med de äldre syskonen måste gå ut att tigga, emedan modern inte hade någon mat att ge dem. Hon hade ännu i friskt minne hur hon kände förödmjukelsen och hur hela hennes barnastolthet uppreste sig mot detta, att nödgas ta emot nådegåvor. Som hon var den yngsta av syskonen, kom hon att stanna längst kvar i hemmet, och det föll därför på hennes lott att försörja modern på dennas ålderdom, sedan de andra barnen flugit ur boet och skaffat sig egna familjer.

Då fick hon anställning på fabriken. Där arbetade man för svältlöner, ty arbeterskorna hade ännu ej lärt sig att genom sammanslutning och solidaritet tillvarataga sina intressen. Det hade varit ett liv i arbete och försakelse.

Efter några år dog modern, och nu kom den stora ensamheten över henne. Hur meningslös föreföll henne inte nu hela tillvaron.

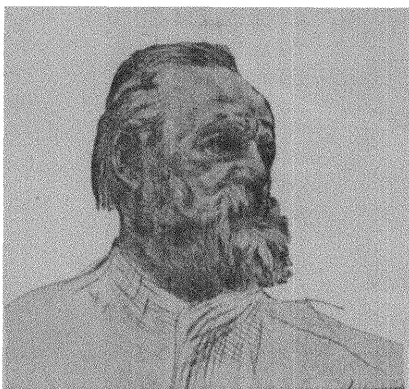
Då hade hon träffat honom, som sedan blev hennes make. De hade nu varit gifta i fjorton år. Hon låg nu och i minnet genomgick hela deras äktenskapliga liv, liksom hon förut låtit hela sitt föregående passera revy.

Hon genomled åter i tankarna de första veckorna av deras äktenskap, när hon kommit underfund med att hon fortfarande var lika ensam och att hon aldrig skulle finna vad hon hetast längtade efter, nämligen själsgemenskap. Hur många nätter hade hon inte gråtit sig till sömns och när hon vaknat varit färdig skrika av smärta därför, att hon åter kände att hon levde. Barnet, som kommit i början av deras äktenskap, hade hon heller inte fått behålla, det hade den stränge liemannen hämtat en ljus vacker vårkväll. Endast fattigdomen hade varit henne trogen, den hade följt henne hela livet igenom.

Men varför skulle hon ligga och tänka på allt detta nu?

(Forts. å sid. 16.)

Victor Hugo.

Auguste Rodin: VICTOR HUGO.

Det finnes ingen författare av rang, som icke varit föremål för både tadel och beröm. Den världsberömda franske diktaren Victor Marie Hugo utgör härvidlag intet undantag, ty han har bedömts mycket olika av såväl samtid som eftervärld och han betraktas ännu av många som en politisk vindflöjel, en lycksoökare, vars enda ledande idé var att vinna framgång och ära. Han började sin bana som reaktionär rojalist och man har icke riktigt kunnat fatta hur han småningom blev republikan, radikal, ja, socialist. Bakom en sådan utveckling, så stick i stäv mot den vanliga, måste ju enligt borgerskapets ärevördiga mening ha legat en politisk lycksoökare, en omätligt äregirigs krassa beräkningar. Emellertid visar det sig vid närmare forskning, att Victor Hugos åsikter i politiska ting bestämts och betingats av en konsekvent, raklinjig utveckling, som varit av den egendomliga beskaffenheten, att den gått i motsatt riktning mot vad som vanligen brukar vara fallet. Egentligen var Hugo av naturen oppositionell och hans medfödda, ömtåliga rättskänsla måste förr eller senare ställa honom på de olyckliga och förtryckta sida.

Victor Hugo föddes den 26 februari 1802 som tredje barnet i en av Frankrikes förnämre familjer. Hans far, Joseph Leopold Sigisbert Hugo, var general i Napoleons armé och åtnjöt förste konsuls särskilda bevägenhet. Modern var bördig från landskapet Vendée, vars invånare voro kända för sin fanatiska tillgivenhet för konungahuset, den katolska kyrkan och de förhållanden, som revolutionen kullkastat. Mellan Victor Hugos föräldrar uppstodo en del slitningar till följd av olikheten i åsikter och slutligen ledde dessa till skilsmässa. Victor fick nu följa fadern på dennes kommanderingar och tillbragte sin barndomstid än i Italien, än i Spanien. Det var ett växlande, brokigt liv, som under dessa resor från garnison till garnison mötte den vakne gossens öga och han blev ett mycket

brådmoget barn. Redan som tioåring skrev han utmärkta dikter och tecknade rätt förtjänstfullt. År 1817, således vid 15 års ålder, deltog han i fävlan om ett av franska akademien uppsatt prisämne. Han var då för ung för att erhålla något pris, men fick i stället ett hedersomnämmande.

Under ynglingaåren påverkades Hugo i hög grad av sin mor, som icke var helt skild från honom och delade snart hennes reaktionära, rojalistiska idéer. Han hälsade därför med glädje Napoleons fall och deltog med henne i glädjefesterna, när den gamla konungafamiljen återvände till makten. Snart blev han uppmärksam på högsta ort med anledning av en dikt *Ode sur la mort du duc de Berri* och hans majestät tilldelade honom en gratifikation på 500 francs. Härmed knöts Hugo naturligtvis ännu fastare till reaktionen och rojalismen samt blev deras ungdomligt hänförelse försvarare. Efter julrevolutionen, då borgarkungen Ludvig Filip kommit till makten, svalnade småningom Hugos kungabeundran och han började utveckla sig i radikal riktning. Ännu var det dock endast de första tendenserna, som visade sig.

Victor Hugo hade vid denna tidpunkt introducerat romantiken i fransk diktning. Han bekämpade den efterblivna klassicismen med dess regeltvång och hävdade diktarens rätt att välja just de ord, de versformer, som bäst passade för de tankar och stämningar, han ville tolka. I företalet till versdramat *Cromwell* gav han romantiken dess program och med storslagna dikter, brusande rytmer, aldrig förr hörda inom fransk lyrik, visade han, vad han ville. Diktsamlingen *Les Orientales* 1828 gav Hugo en avgjord seger inom poesien och med dramat *Hernani* 1830 förde han striden över till teatern. Det blev stormiga kvällar på Théâtre français. Då Hugo ej kunde lita på *claquen* (personer, som mot betalning applådera ett uppfört skådespel), lät han reservera tre hundra platser för sina vänner och beundrarna inom litteraturen och konsten. Dit kommo diktare, målare och skulptörer med fladdrande hår och svajiga halsdukar, spanska kappor, jättekölpåkar och eldröda västar. Hela den unga, vardande konsten gick till storms mot klassicismen för romantiken och den senares seger var därmed betryggad. Med *Hernani* bröt romantiken sig igenom och valspråket blev: Skriv som du finner för gott, men skriv bra!

Victor Hugo stod nu som alla de unga diktarnas hjälte och idol. Hans dikter lågo på allas läppar och man drog lott om vem som skulle få komma

i mästarens närhet. Nu skapade han en mängd dramer av växlande värde: *Le roi s'amuse* 1832 (Konungen roar sig), *Marie Tudor* 1833, *Lucrèce Borgia* 1835 och *Angelo* samma år.

Som prosatör framträdde han 1831 med mästerverket *Notre Dame de Paris* (Kyrkan Notre-Dame i Paris). Mest överflödande rik är dock hans lyriska alstring: *Les Feuilles d'automne* 1831 (Höstbladen), *Les chants de crépuscule* 1831 (Skymningens sånger), *Les voix intérieures* 1837 (De inre rösterna) o. s. v. Han var verkligen under dessa år en diktens stormästare.

Frankrikes inre politik kännetecknades under dessa år av tvära, våldsamma omkastningar och det dröjde som bekant ej lång tid innan februarirevolutionen störtade borgarkonungens välde och återinförde republiken. Nu hade Hugos radikala utveckling fortskridit så långt, att han bestämt ställde sig bland dem, som krävde att landet skulle vara republik. Han deltar också entusiastiskt i presidentvalet och väntar mycket gott av den ära, som nu inledes. Den nyvalde presidenten heter Ludvig Napoleon, han är den store Napoleons brorson och det lovar ju något.

Ludvig Napoleon, som förtäres av en brännande ärelystnad, bryter emellertid sin trohetsed mot republikens författning och gör sig genom en blodig statskupp i december 1851 till Frankrikes härskare. Härmed inledes ett nytt skede i Victor Hugos liv, ty om också alla andra försona sig med blodhunden, menedaren Napoleon III, så kan icke Hugo sjunka så djupt. Med lågande harm slungar han sina anklagelser mot "den lille Napoleon" och resultatet därav blir, att denne sätter ett pris på 25,000 francs på Hugos huvud.

Under flera dagar höll Victor Hugo sig dold i Paris, men tog sig slutligen förklädd över franska gränsen och in i Belgien. Härmed började Hugos långa exil, ty den 9 januari 1852 utfärdades ett dekret, som förkunnade att 66 medlemmar av den gamla nationalförsamlingen och bland dem Hugo förvisades från franskt område. Sedan den franska gränsen således blivit stängd för Victor Hugo, bodde han en tid i Bryssel och skrev där 1852, kokande av hat och indignation *Napoléon le petit* (Den lille Napoleon) samt påbörjade *Histoire d'un crime* (Historien om ett brott), som utkom först 25 år senare.

Napoléon le petit är säkert en av de mest beundransvärda pamfletter, som någonsin skrivits. Varje rad lever och lågar av den passion, som besjälade skalden. Med obarmhärtigt, hatfyllt hån, som dock stundom brytes av humor och medlidande, skildrar Hugo den lille Napoleon och utslungar samtidigt sitt anatema mot den katolska kyrkan, militären och borgarna, med vilkas förenade hjälp Napoleon lyckats komma till makten.

Victor Hugo skildrar Napoleon som en man av medellängd, kall, blek och trög, som ser ut att inte vara riktigt vaken. Han bär tjocka mustascher, därför att han vill dölja sitt leende och hans blick synes slocknad. Han behärskas av en enda vurm och går oförtruet mot målet. Rättvisan, lagen, hedern, förnuftet och mänskligheten stå honom i vägen. Vad rör det honom? Han går ändå... Ibland bryter han tystnaden, bakom vilken han eljest döljer sina uppsåt. Då talar han icke, han ljuger. Att ljuga är för honom lika naturligt som för andra att andas. Om han låter er förstå, att han har en hederlig avsikt, då måste ni vara på er vakt. När han ger er försäkringar, då kan ni vänta det värsta. Och om han svär — då må ni bäva!

Napoleon III blir enligt Hugos karaktäristik en beräknande skurk, och om man betänker att han vid genomförandet av sin statskupp lät nedskjuta omkring 10,000 människor och att 26,000 deporterades, då anser man att karaktärsteckningen är riktig och träffande.

Boken om Napoleon spreds över hela världen och trängde också in över Färnkrikets gränser. Visserligen fick den icke säljas öppet i Hugos hemland, men den såldes dock i hundratusentals exemplar.

Emellertid visade den belgiska regeringen efter påtryckningar från Frankrike, att den icke ansåg, att Victor Hugo var någon önskvärd gäst och han flyttade då frivilligt över till ön Jersey, som ligger i engelska kanalen så nära Frankrike, att man kan se den normandiska kusten därifrån. Jersey, som var ett så gott som självständigt hertigdöme under den engelska kronans skydd, hade ofta valts som tillflyktsort av landsförvista fransmän och nu följde Hugo deras exempel.

Här skrev han *Les chatiments* 1853 (Straffsångerna), som bilda liksom en poetisk fortsättning på Den lille Napoleon. Dessa dikter, som äro helt burna av den landsflyktige skaldens rättskänsla och hat, i vilkas brusande strofer han uppmanar sina landsmän att bryta bojorna och träda i kamp för frihet och rätt, anses av många som det mest storslagna Hugo någonsin skrivit.

År 1855 måste Hugo på myndigheternas begäran flytta över till den närbelägna ön Guernsey och där köpte han sig ett hus och skaffade sig ett bra och trevligt hem. Under dessa landsflyktens år blev Victor Hugo en av de ledande männen i tidens radikala strävanden och han lade gärna sitt ord i vågskålen, då det gällde att värna rättens eller frihetens sak. Man betecknade honom som Europas levande samvete. I en mängd manifest talade han för den eviga freden, för dödsstraffets avskaffande o. s. v. Mot dödsstraffet hade han f. ö. vänt sig redan 1829 med ett

arbete *Le dernier jour d'un condamné* (En dösdömds sista dag).

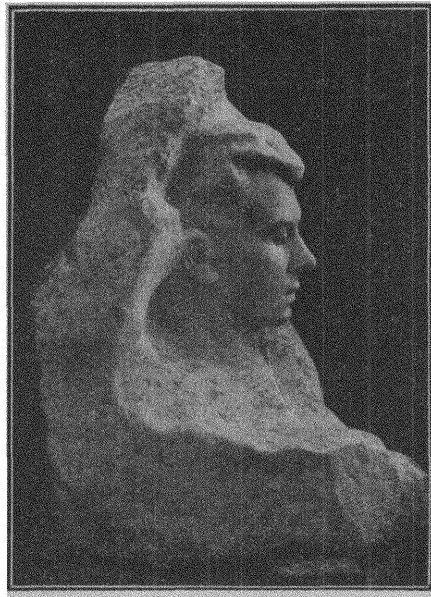
Under sin vistelse på ön Guernsey skrev Victor Hugo några av sina mest berömda verk. År 1862, således på hans 60-årsdag, utkom *Les misérables* (Samhällets olycksbarn) samtidigt i åtta världsstäder. Denna roman är ju välbekant här i Sverige. Mindre läst, är romanen: *Les iravailleurs de la mer* (Havets arbetare). Omnämnas bör även, att Hugo 1864 utgav en bok om William Shakespeare.

Hugos prosadiktning är dock, säga vad man vill, rätt medelmåttig, men som skald var han en av de gudabenådade. Utom Straffsångerna, som vi redan omnämnt, skrev han i landsflykten *Les contemplations* 1856 (Kontemplationerna), som kanske stå högst i Hugos lyrik, *Les chansons des rues et des bois* 1865 (Sånger från gatan och skogen) samt den på sina ställen sublimes diktcykeln *La Légende des siècles* 1859—1877 (Seklernas saga).

Det var ej endast hemlängtan, utan även familjeolyckor, som fördostrade Hugos sista år på ön Guernsey. Hans hustru dog 1868, dottern blev vansinnig och sonen, vars trolovade plötsligt avlidit, lämnade honom. Då kom äntligen det ögonblick, då Hugo åter kunde sätta sin fot på fäderneslandets jord.

Det fransk-tyska krigets olyckliga utgång ledde, som bekant, till Napoleons fångenskap och den 5 september 1871, dagen efter det Napoleons ätt för alltid förklarats avsatt från Frankrikes tron, anlände Hugo till Paris. Han var nu en gammal man och fick genomleva Paris belägring och kapitulation, pariserkommunen och andra förskräckliga händelser, som han skildrat i sin bok *L'année terrible* 1872 (Det förskräckliga året).

Från 1871 var Hugo åter bosatt i Paris och utvecklade en livlig verksamhet på olika områden. Ända in i ålderns år bibehöll han sin litterära produktionskraft. Hans sista roman *Quatre-vingt-treize* (Nittiotre) utkom 1874 och blev liksom Samhällets olycksbarn översatt till en mångfald språk. Sina minnen från äldre år har Hugo tolkat i boken *L'art d'être grand-père* 1877 (Konsten att vara farfar). I en del skrifter, som *Le pape* 1878 (Påven), *La pitié suprême* 1878 (Den högsta barmhärtigheten), *Religions et religion* 1880 (Religioner och religion) och *L'âne* (Åsnan) samma år, kritiserade Hugo den påvliga kyrkan och densammes gärningar. Han hade ju ständigt sett hur kyrkan ställde sig på reaktionens sida i kamp mot friheten och folkets strävanden. Till och med en menedare som Napoleon kunde ju, framhöll Hugo, erhålla kyrkans välsignelse. Följden av Hugos angrepp mot kyrkan blev, att han beskyldes för ateism och religionsfientlighet. Hugo

Auguste Rodin: KONSTNÄRENS HUSTRU.

omfattade dock en slags dogmfri kristendom och var således icke ateist.

Victor Hugo hyllades under dessa år som den ojämförlige mästaren och han uppbar sin ställning med utsökt värdighet. År 1875 invaldes han i senaten, men deltog sällan i debatterna. När han begärde ordet var det nästan alltid för att anhålla om amnesti åt kommunarderna. Ända in i ålderdomens sista år var således Victor Hugo de fattigas och betrycktas vän och försvarare, det vakna samvetet i tidens samvetlöshet. Han utövade en omfattande välgörenhet och anordnade bl. a. gratisbespisning av fattiga barn. Han blev också älskad av det franska folket som ingen annan. Såsom skald var han kanske den största i det nittonde århundradet och helt säkert kan han betecknas som en av människosläktets största, ädlaste gestalter.

Ålderns år gävo Hugo ej blott ära, utan än mera av sorg. Hans äldsta son avled strax efter det han åter bosatt sig i Paris och några år senare rycktes den yngre sonen från honom.

Victor Hugo avled den 22 maj 1885 i Paris efter en kort sjukdom. Han följdes till sitt sista vilorum, Panteon, av hundratusentals människor och så länge man än läser underbar dikt och stora, ädla kulturgestalter väcka beundran skall hans minne leva, vördat och älskat. G. Å—m.

Mångguderiet var ett försök att förklara naturföreteelserna. Gudarna voro personifikationer för naturkrafterna. De stodo alltså inte över och inte utom naturen utan mitt inne i den, bildade delar av den. Naturfilosofin undanträngde dem i samma mån, som den upptäckte andra än personliga orsaker i naturföreteelserna och utvecklade insikten om lagbundenheten, det nödvändiga sammanhanget mellan orsak och verkan. Gudarna fingo väl ännu en tid fortsätta sin traditionella tillvaro också i filosofin men blott som ett särskilt slags övermänniskor, som inte längre spelade någon verksam roll.

En hemsk dröm.

En lördagskväll. Ute storm och snö. Inne i mitt ombonade kök, är varmt och gott. Mina små pysar snarka och sova. På kinderna lysa de rödaste rosor och ibland le de så ljuvt, drömmande någon solig, vacker barnadröm.

Jag sitter fördjupad i läsning, kännande mig trött efter veckans arbete. Ögonen vilja så gärna sluta sig och vila, men boken är så intressant. Till sist går det ej att spjärna emot. Jag lägger mig till ro, sträckande ut min kropp, prisande sömnens goda gåva som giver oss glömska av dagens alla vedermödor, giver oss nya krafter och styrka att möta en ny sådan.

Men denna lördagsnatt var sömnens gud ej huld emot mig. Den sände drömmen till mitt läger. En dröm så hemsk och dystert. När jag vaknade upp ur densamma badade jag i svett och det dröjde en lång stund innan jag kom på det klara med att det blott var fantasifoster och ej rena verkligheten.

Här nedan följer då drömmen... Det är lockout. Kapital och arbetare mäta sina krafter. Vi äro alla utkastade i striden, fäder, bröder, vänner och kamrater. Min gamle gråhåriga far deltagar även han i densamma.

Så en dag... mor och jag befinna oss långt borta i brukets tvättstuga och när jag på kvällen kom hem, såg jag en skara män, unga, kraftiga, komma ut från verkstadsporten. Och så till sist, vem kommer där, om ej min egen far. Han, bland de andra strejkbrytarna!

Jag står som fastnaglad vid farstubron. Mitt hjärta slår, som ville det brista. Far, min gamle präktige far! Varför, varför har han tagit ett sådant steg. Jag springer upp för trappan. Min far kommer så in, står en stund vid dörren, seende det hårda draget i min blick. Jag håller en straffpredikan. Hårda och skoningslösa falla mina ord, frågande vad han tänkte på, som nu dragit sådan skam och vanära över ej blott sig själv utan även över sina barn.

Den gamle upplåter sin mun och med skälvande, gråtmild stämma kommer nu förklaringen. Bud hade kommit efter honom från befälen, att han skulle göra dem en tjänst. Han skulle ej för den skull bli betraktad som blockadbrytare, ty de hade hans förenings tillåtelse att så handla, och för hans ålders skull skulle hänsyn tagas. Han gick ner, knogande till kvällen. Men när porten slöts efter honom och han därutaför mötte de kamrater, som ännu höllo ut, då kändes det så tungt för honom. Och när så hans egen dotter skarpt och utan pardon slungade den hemskaste av alla hemska beskyllningar mot honom, då blev måttet rågat, och han grät, grät som ett förtvivlat barn.

Andra dagens morgon steg far ej upp ur sängen. Han tog sig både själsligt och kroppsligt av detta sitt förhastade steg. Hans kroppskrafter voro i följd av hans höga ålder ej de bästa och detta bröt form-

ligen ned honom. Kamraternas förakt och barnens... barnens.

Så en dag, då hans krafter voro ytterst ringa, kallade han mig till sin bädd och ett svagt, ångestfyllt "förlåt mig!" kom över hans läppar.

I mitt inre utkämpades en våldsamt strid. Hur skulle jag väl göra? En strejkbrytare var i mina ögon en så låg och simpel varrelse, att förlåtelse var så oändligt svårt att ge. Men detta var ju en far som bad. Jag kunde ej strax svara. Men då jag såg min far mer och mer glida från oss och livet och då han döende viskade ett "förlåt", kastade jag mig ned vid hans bädd, kramade hans hand, smekande den kallnande tårda kinden och framvingade ett: "Ja, far, jag förlåter, förlåter allt, allt!"

Med ett förnöjt leende över sina läppar gick så far från detta kampfyllda liv och hans själ svingade sig bort för att åter upp stå i en annan form. Kanske som en blyg, blå förgätmigej, som en strålände röd ros, vi sedan gå att plocka. Eller varthän. Jag stod där undrande och frågande och ur Frödings dikt "En fattig munk från Skara" drog jag mig nu till minnes dessa ord:

"Och människan vandrar på jorden om och ingen vet, varifrån hon kom och ingen vet, vart leden bär, och ingen vet, vad livet är."

Dagarna gingo och jag fick av hans kamrater veta något, som gjorde mig så oändligt nöjd med mitt handlingssätt under fars sista stunder. Han hade nämligen blivit lurad ner till arbetsplatsen. Den skriftliga förklaringen från fackföreningsstyrelsen, att hans utförda arbeten i trots av hans höga ålder ej skulle anses som strejkbryteriarbeten, voro idel falska. Den gamle trodde det var ärligt spel han förde, ända tills hans dotter öppnade ögonen på honom.

Så hade även min far fallit offer för "Kung kapital" mördarhand. Jag slungade ut vid hans grav det förakt jag hyste för den nämnda storheten, minnande de många heta strider min far kämpat igenom, stående rak och viljestark med den höga pannan ren och fläckfri. Men denna falska kula hade sårat och krossat honom. — — —

— — — Jag vrider mig i sömnen, jag suckar och pustar. Nu vaknar jag upp. Dagen silar in genom springorna på rullgardinen. Ah, trodde jag på en "gudomlighet", skulle jag falla ner på mina bara knän, tackande så varmt och innerligt för att det ej var verklighet, ty drömmen var så hemsk... så hemsk.

Jag drar upp gardin. Solen står högt på himmelen, ty vi sova länge i dessa lockout-tider, därigenom dragande in frukosten.

Jag blickar dit ner till verkstadsporten. Inga "brytare" synas och min far kommer knallande med en hink kallvatten upp till mor. Han har ej alls någon ringaste lust att kliva inom verkstadsporten nu under dessa stridsdagar, och jag känner mig i denna stund så stor och stolt över att äga en sådan präktig gammal far. Jag känner mig också så hjärtinnerligt nöjd och belåten

(Forts. fr. sid. 13.)

Det var ju vår, solstrålarna lekte så ystert på hennes huvudkudde och den ljumma vårluften strömmade in genom det öppna sjukhusfönstret. Och snart skulle hon dö och gå in i den stora stillheten.

Men vad var detta? Hon hörde musik och sång och taktfasta steg, som kommo allt närmare. Åh, nu mindes hon, det var första maj. I år fick hon inte vara med i ledet, liksom så många föregående år. Men nu kommo de ljusa minnena. Det var just en sådan här vacker strålände första maj, som hon första gången kom till insikt om det stora i arbetarnas befrielsekamp, det bärande i socialismens idéer. Hur hängivet hade hon inte sedan ägnat sig åt detta, men hur litet tyckte hon inte nu att hon förmått. Tiden hade aldrig räckt till för allt hon ansett sig böra göra, och för övrigt inte krafterna heller.

Ack, om hon ändå orkade gå ut nu och ropa till dem som marscherade därborta, och särskilt ville hon ropa till kvinnorna: *Arbeta, arbeta, arbeta*, livet är så kort, och det är så många, många fattiga stackare som längta efter befrielse!

Därute i de små stugorna och i de trånga, mörka arbetarekvarteren där sitta så många fattiga kvinnor, nertyngda av sorger och umbäranden, kvinnor som aldrig lärt sig förstå att arbetareklassens frigörelse måste vara arbetarnas eget verk, kvinnor som aldrig fått känna den glädje som det skänker att få vara med i arbetet för en stor sak.

Gå till dem, drag dem med ut i solen, ställ in dem i ledet, och visa dem vägen till lyckans land!

Lycka? Ja, kan det finnas någon större lycka än att få ge sig helt för en rättfärdig sak? Det hade gett hennes liv innehåll och, hon visste det, även många andras.

Om de bara förstode detta, att de måste verka medan tid var!

Åh, om hon ändå kunde samla sina sista krafter för att gå ut och tala till dem, det var så oändligt mycket som hon ville säga dem.

Maktlös sjönk hon tillbaka mot kud-darna, men in genom det öppna fönstret brusade tonerna:

"för den ärliges id ska gry en ljusare tid. Vi gå fram som en vår då alla bojor brista loss, vi ha sol, vi ha sång, vi ha segertro med oss."

Einar Furumo.

över, att det ej var i verkligheten utan blott i drömmen han vanhelgat sitt namn, fläckt sin vapensköld och dragit skam och vanära över sin släkt och sina barn.

Bofors i lockoutdagarna 1923.

Sigrid Ohlsson-Bande.

Från kvinnodistriktens årskonferenser.

Från Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts årskonferens.

Västgöta—Dals distrikt av soc.-dem. kvinnor har haft sin första konferens i Göteborg den 24 mars. Till denna konferens voro samlade 17 ombud från de olika kvinnoklubbarna förutom intresserade klubbkamrater från Göteborg m. fl. platser. Representant från partidistriktet var närvarande under förhandlingarna, vilket glädjande nog bevisar ett begynnande intresse för kvinnornas arbete. Mötet, som började med att unisont sjunga "Arbetets kvinnor", utsåg till att leda förhandlingarna Vilma Nilsson och Signe Fogel samt till ref. och sekr. Hedvig Johansson. Årsberättelsen, som omfattade den tid distriktet varit i arbete, nämligen april—december 1922, kunde ju icke uppvisa några lysande siffror, men ändock en god start, vilken vi hoppas, när klubbarna bli ekonomiskt bärkraftiga, skall få en god fortsättning. Anslutna äro för närvarande 14 klubbar och att döma av det goda humör och arbetsvilja, som besjälade även de icke anslutna klubbarnas ombud, skall det icke dröja alltför länge innan samtliga äro med. Klubbarna få framför allt icke sitta isolerade i en vrå, utan fram i ljuset, fram i den stora arméns leder för att taga del av det pulserande livet i världen.

Revisionsberättelsen, som balanserade på kr. 485: 61, godkändes.

Kontingentrågan diskuterades livligt och ett förslag om utredning i densamma hänsköts till förbundsstyrelsen. En fråga om: Hur intressera våra unga kvinnor för allvarligt socialt arbete? överläts åt styrelsen att vid en eventuell upplysningsturné taga på programmet. Detta senare blev även livligt diskuterat och en plan, som blev framlagd om föredragsturné omfattande Västergötland och Dal under maj månad, godkändes.

Verkställande utskottet omvaldes och består av fruarna Vilma Nilsson, Ester Johansson, Hedvig Johansson, Göteborg, samt Selma Andersson, Trollhättan, och Berta Bood, Alingsås, övriga styrelsemedlemmar. Revisorer blevo Tora Skoglund, Örgryte, Maria Johansson, Göteborg, och Augusta Vallerstedt, Mölndal.

Under konferensen ankom telegram från Nelly Thüring, den kvinna, som under många år gått i spetsen för kvinnornas upplysning, och vars innerligaste önskingar ha varit och äro, att kvinnorna i största utsträckning bli upplysta om och ta verksam del i de soc.-dem. idéernas förverkligande!

En viktig punkt på programmet var föredraget, vars refererande utrymme icke tillåter, men vilket kamrat Signe Fogel från Trollhättan gjorde mästertligt och för konferensens vidkommande väl valda synpunkter inrymdes. Göteborgsklubbens sängeirkelel sjöng flera sånger på ett förtjänstfullt sätt och som livligt uppskattades.

Konferensen, som pågick i 5 timmar, gick i allvarets tecken, som bådär gott för fram-

Deltagare i Västgöta—Dals distriktskonferens 1923.

tiden. De soc.-dem. kvinnorna veta sin plikt och rygga icke tillbaka för tillfälliga svårigheter. Efter att ha sagt varann ett glatt "Vi ses igen!" och utbringat ett leve för Västgöta—Dals kvinnodistrikt skildes man åt för att var och en gå till sina plikter.

Korresp. sekr.

Från Blekinge soc.-dem. kvinnodistrikts årskonferens.

Blekinge soc.-dem. kvinnodistrikt höll årskonferens långfredagen i Karlshamn, besökt av, förutom de stadgeenligt valda ombuden, ett 40-tal distriktsmedlemmar.

Ur årsberättelsen inhämtas bl. a. att V. U., som varit förlagt till Karlshamn, har haft 9 sammanträden. En agitationsturné har anordnats, omfattande möten å 13 platser med fru Agnes Söderqvist som talarinna. Vid årskonferensen höll dessutom fru Söderqvist instruktionsföredrag om klubbarbetet. Ett kamratmöte har hållits i Ronneby, vid vilket möte förbudsfrågan, kvinnornas ställning till arbetarepressen, Kooperationen samt landstings- och kommunalvalen diskuterades. I agitationen för de här nämnda valen ha distriktets medlemmar deltagit inom sina respektive arbetarekommuner. Kvinnliga kandidater ha framförts och distriktet fick en av sina medlemmar vald till ledamot i länets landsting. Höstens val gävo till resultat vad kvinnorna beträffar, att på ett 25-tal platser inom olika kommunala styrelser och nämnder placerades soc.-dem. kvinnor, tillhörande distriktet. En föreläsningkurs i kommunalkunskap har anordnats med riksdagsman Bernhard Eriksson som föreläsare, i vilken kurs en ganska stor del av distriktets medlemmar deltog.

Revisionsberättelsen utvisade att distriktets räkenskaper balanserat på en summa av kr. 400:99 med ett saldo till 1923 av kr. 50:89. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

I fråga om hur klubbarbetet bör bedrivas för att större livaktighet må göra sig gällande inom klubbarna utspann sig en livlig de-

batt och voro konferensdeltagarna ense om att vi måste rycka upp oss själva. Vi få icke tröttna eller visa slöhet och liknöjdhet för arbetet, utan i stället medelst alla till buds stående medel fostra oss till målmedvetna kvinnor samt se till att en god kamratanda är rådande inom klubbarna. Den av förbundsstyrelsen påbjudna gruppverksamheten för övning i föreningskunskap är att rekommendera, ty med ökad inblick och kunskap i arbetssätt och -uppgifter inom klubben följer mera förställelse och livaktighet för rörelsen i sin helhet. Och omfatta vi själva arbetet med liv och lust går det säkert också lättare att påverka utomstående kvinnor för anslutning till klubbarna.

Beslöts bilda en stipendiefond inom distriktet, till vilken fond klubbarna skola inbetala ett mindre belopp pr kvartal och medlem och ur vilken sedan skall utbetalas stipendier till distriktsmedlemmar, som önska delta i upplysningskurser o. d., men som av ekonomiska skäl hindras därtill.

Vidare beslöts att under instundande höst igångsätta en föredragsturné med kvinnlig talarinna och fick styrelsen i uppdrag att, om möjligt, göra förberedande arbete för nya klubbar på någon eller några platser inom länet.

Konferensen beslöt att V. U. skall fortfarande vara förlagt till Karlshamn och omvaldes Bernhardina Bengtsson och Lisa Landström till detsamma samt nyvaldes Hilda Jönsson. Övriga styrelseledamöter blevo Stina Nordin, Karlskrona, och Betty Andersson, Ronneby. Dessutom valdes suppleanter och revisorer.

Årskonferensen uttalade sig för att ett kamratmöte hålles i Siggarp under senare hälften av maj och då behandla skolkommisionens förslag till ny skolreform.

Efter det konferensens förhandlingar slutförts vidtog ett enkelt samkväm, till vilket platsens arbetarekommun och ungdomsklubb inbjudits och hade ganska många medlemmar från dessa båda föreningar hörsammat inbjudan. Riksdagsman Robert Berg från

Karlskrona höll en ingående redogörelse för riksdagens behandling av frågan angående arbetslöshetsdirektiven samt frågan om statens hjälp till Lantmannabanken. Vidare upptog programmet musik och sång samt servering.

Konferensens ordf. avslöt dagens förhandlingar med en kraftig maning till distriktets medlemmar att göra allt vad i deras förmåga står för distriktets framgång. Till sist sjöngs "Internationalen" och leve höjdes för den soc.-dem. kvinnorörelsen. B. B.

Skånes soc.-dem. kvinnodistrikts konferens i Malmö den 2 april 1923.

Påskveckan är konferensernas tid i alldeles särskilt hög grad. Ungdomsklubbarna gjorde början med sin konferens på långfredagen, så kom den stora distriktskonferensen på påskdagen för att till slut på annandagen följas av kvinnodistriktets konferens.

21 klubbar voro representerade av 24 ombud.

Distriktets ordförande, fru Maja Björkman-Broberg, öppnade konferensen och hälsade de närvarande välkomna.

Efter det en av Malmöklubbens medlemmar, fru Albina Jönsson, sjungit Marseljåsen och medlemmarna unisont Internationalen skred man till val av konferensens funktionärer.

Till ordf. för dagen utsågos fruarna Lindström, Lund, och Rosenkvist, Hälsingborg. Till sek. fruarna Hansson, Trälleborg, och Malmström, Malmö.

Därefter företogs utpropp av ombuden och förrättades ytterligare val. Till tidningsreferenter utsågos fruarna Malmström, Malmö, Rosenkvist, Hälsingborg, och Björk, Tomelilla. Till att justera dagens protokoll utsågos fruarna Martha Larsson och Elna Appelgren, Malmö. Till resefördelningskommitté och fullmaktsgrenskare utsågos fruarna Pärsson, Landskrona, och Lovén, Åhus, samt fröken Lundgren, Dalby.

Styrelsens och revisorernas berättelser godkändes och så övergick man till behandling av motionerna, som voro både många och viktiga.

Telegram anlände under dagens lopp från förbundsstyrelsen i Stockholm och beslöt konferensen att sända ett hälsningstelegram till förbundet och dess ordf. fru Signe Wessman. Beslut fattades även att sända ett telegram till fröken Ida Jönsson, Eslöv, mångårig styrelsemedlem, som av sjukdom hindrats närvara vid konferensen.

Partidistriktet representerades av ordf. hr Olof Andersson och ungdomsrörelsen av hr A. Nilsson, Malmö.

Beslut fattades att tilldela verkställande utskottet ett arvode av 150 kr.

Därefter företogs val av styrelse och revisorer. Valda blevo: ordf. fru Maja Björkman-Broberg, kassör Anna Ekberg-Akesson, sek. Ida Malmström, alla i Malmö; dessa utsågos även till verkställande utskott. Övriga styrelsemedlemmar blevo: fröken Ida Jönsson, Eslöv, fru Anna Hansson, Trälleborg, fru Ida Rosenkvist, Hälsingborg, fru Anna Ljungkvist, Åhus. Styrelseupplynare: fruarna Johanna Jönsson, Malmö, Ester Pärsson,

Mimmi Gylander, Norrköping, 50 år.

Den 3 mars fyllde vår partivän och kamrat Mimmi Gylander 50 år. Intresserad av de socialdemokratiska idéerna var fru Gylander en av initiativtagarna till bildandet av Norrköpings soc.-dem. kvinnoklubb den 6 december 1906. Hon har alltjämt tillhört klubben och under många år arbetat inom styrelsen med stort intresse för klubbens framgång. Av kommunala uppdrag har fru Gylander innehaft stadsfullmäktigeskap som hon dock av sjukdom måst avsäga sig. Är nu vice distriktdirektör i fattigvårdsstyrelsen och elektor. Genom sitt sympatiska och gedigna väsen har hon tillvunnit sig allas aktning och förtroende och ägnades en hjärtlig hyllning på födelsedagen. Klubbens medlemmar uppvaktade henne med sång och presenter. Blommor och telegram inströmmade hela dagen. Allas vår önskan är att hon ännu i många år må med obrutna krafter kunna delta i vårt arbete.

Å Klubbens vägnar:

Elle'n Cederstrand.

Landskrona, Blenda Björk, Tomelilla. Revisorer: fruarna Mathilda Carlsson, Elna Appelgren och Elna Kristensson, Malmö. Revisorsupplynare: fruarna Larsson och Hansson, Malmö.

Landskronaklubben hade tillställt konferensen följande förslag:

Med tanke på den stora hänsynslöshet, som gör sig gällande mot arbetarna i dessa depressionstider från arbetsgivarnas och storpatronernas sida, de stora nedpressningarna av lönerna, dikterade av samma hänsynslöshet, föreslå vi, att den samlade konferensen uttalar sin skarpaste protest mot den hänsynslöshet, som Sverges arbetareklass är utsatt för, samt att detta protestuttalande föres vidare genom tidningspressen.

Konferensen beslöt att avge följande resolution till förslaget:

Arbetarekvinnor i Skåne, samlade till konferens i Malmö den 2 april 1923 för att dryfta de spörsmål, som så nära beröra oss kvinnor som klass, uttala vår skarpaste protest mot det utsvältningssystem, som igångsatts mot oss och våra barn genom lockouten.

I en tid då våra kvinnor och barn genom den arbetslöshet, som är rådande, äro utsatta för den största nöd, passa Sverges arbetsgivare på att ytterligare öka nöden, varför vi som kvinnor och mödrar fordra, att dessa strider, som nu pågå, av arbetsgivarna upp-

göras på sätt, som icke onödigt försvårar den redan förut outhärdliga ställningen.

Därefter avtackade ordf. konferensen och slöt de arbetsamma men mycket givande förhandlingarna med att uttala den förhoppningen, att konferensombuden till sina respektive hemklubbar skulle föra med sig många goda impulser från konferensen.

Efter sjungandet av Internationalen avtröppade konferensdeltagarna till Café Bristol, där ett i allo angenämt samkväm vidtog. Konferensen hade till sitt förfogande ett stort antal medlemmar, som med sång, musik och deklamation gävo ett gediget innehåll även åt denna del av konferensen.

I. M.

Från Örebro läns soc.-dem. kvinnodistrikts årskonferens.

Örebro läns distrikt av soc.-dem. kvinnoklubbar har hållit sin årskonferens under påskhelgen i Örebro. Närvarande voro 5 ombud, representerande 4 kvinnoklubbar, samt ett 20-tal intresserade klubbmedlemmar från Örebro och Hallsberg. Styrelsens och revisorernas berättelser föredrogs och godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Agitationsfrågan upptogs till behandling i samband med en motion från Hallsbergs kvinnoklubb, vilken hemställde att distriktet skulle söka att få en lämplig kraft utbildad, vilken sedan skulle stå klubbarna till tjänst och hjälpa dem i arbetet. Efter en livlig diskussion, under vilken framhölls såväl behovet av agitation både för att bilda nya klubbar och för att stödja och hjälpa de gamla samt önskvärdheten av att förslaget kunde realiseras, som också de ekonomiska betänkligheterna däremot, erhöll styrelsen i uppdrag att på bästa sätt ordna densamma. Sedan en del ekonomiska frågor behandlats samlades deltagarna till partidistriktets kongress, vilken hölls samma dag och till vilken alla voro inbjudna.

Styrelsen omvaldes och utgöres av ordf. Mina Andersson, sek. Elisabeth Karlsson, kassör Augusta Adolfsson, Örebro. Övriga medlemmar av styrelsen äro Mina Uddenberg, Karlskoga, och Tekla Tilert, Hallsberg.

I presslägningsögonblicket ha vi fått meddelande att den internationella socialistiska kvinnokonferensen kommer att äga rum i Hamburg den 20 maj.

Dagordningen upptager:

- 1) Berättelse över de socialistiska kvinnorörelsernas ställning i de enskilda länderna, inneslutande verksamhet från parlamenten och kommunalförsamlingarna;
- 2) Uppgifter för kvinnorna inom de socialistiska partierna;
- 3) Organisationsfrågan.

Cirkulär med vidare meddelande kommer att omedelbart utsändas till distriktet.

Från de fattiga lantarbetarnas värld.

När man vid resor ute i Sverges bygger är i tillfälle att komma till tals med folket, kan man verkligen få en, om ock yttlig, inblick i hur den egendomslösa klassen ännu i våra dagar har det. Hur man lever under de allra svåraste förhållanden och hur man, trots all kamp för bättre existensvillkor, fortfarande vegeterar fram sin tillvaro under de mest primitiva förhållanden.

Tänk på alla dessa statare och torpare, som sortera under de stora godsen. Jag var just nys vid en agitationsresa i tillfälle att på närmare håll ta del av deras liv. I de flesta fall råder stort armod.

Bostäderna äro under all kritik med det minsta utrymme och inredda utan minsta tanke på bekvämligheter. Jag har ofta undrat, om det finns en "bostadsfråga" på landet lika svår som städernas. Är det någon, som tvivlar på detta, rekommenderar jag dem att resa ut på landet till ett gods i närheten av storstaden och beskåda statarnas bostäder. I de flesta fall ett rum och kök, i undantagsfall två rum och kök. Ofta är det så lågt i tak, att en medelstor människa har svårt att gå rak. Dessutom äro rummen små, dragiga, men med fastspikade fönster, så att luften skall stängas väl ute. När då i dessa små lägenheter skola bo man, hustru och i flera fall både tio och elva barn, alltså tretton personer, i några fall också farmor eller mormor, då kan man inte räkna ut, hur det kan ordnas med liggplatserna. Men det måste ju gå. "Nöden har ingen lag." Och den fattige tvingas att underaksta sig nödvändighetens hårda, obevkliga lag.

När man då därtill vet, hur knappt tilltagen staten är för en familj och att i reda pengar stataren i många fall har 50—60 kronor pr månad; så kan man nog förstå, hur kräsligt familjen kan leva. Dessa fattiga kronor pr månad skola ju räcka till så mycket. Något specier måste man ju ha. Kläder borde man ha, men det får inte bli mer än det allra nödvändigaste, det minsta tänkbara. Skatten måste betalas. Någon gång kanske det blir extra läkarevård och medicin. Litet lektyr eller en daglig tidning vore nog roligt, men får för det mesta saknas; det hör till lyxens område och det får man avsäga sig, om man råkat i olycka att bli statare. Nöje får man inte tänka på, såvida man inte i ren desperation slänger alla hänsyn och går och hör en tredje klassens speltävling eller s. k. konsert för en krona, för vilken lyx man sedan får svida en tid framåt. Den kronan kunde ju räckt till nästan ett kg. socker eller ½ kg. kaffe eller rent av en liten bit fläsk. Det är lättsinnigt att slösa så. Det är ett tungt och hårt liv för en

man att behöva slita hårt och ändå ha det så smått, och man kan nästan förstå, när han tar glaset till tröst.

Men man kanske ändå bättre förstår om en hustru och mor under sådana olidliga förhållanden slutligen dukar under. När med något eller några års mellanrum barn obevkligt skola födas till världen. Barn, som inte äro välkomna. Barn som hon inser, att hon på inga villkor kan värna och skydda, barn för vilka hon ingenting kan göra, som hon vet skola växa upp under denna hemska mara, som fattigdomen är, och som ha endast en utsikt i livet, den att få fortsätta sitt liv i samma elände, som hon själv levat.

Kommer så därtill, att mannen, helst då under rusets inflytande, är orättvis, rå och brutal och kanhända både misshandlar och kör ut hustrun och barnen under det förfärligaste hot, t. o. m. med livsfarligt vapen, då är nog livet mest en tung börda.

Nu tro ni naturligtvis, ärade läsare, att det överdrives åtskilligt. Men tyvärr är det snarare tvärtom.

Så är det kampen mot fattigdomen: den tröstlösa kampen mot det stigande eländet, det dagliga försöket att få debet och kredit att gå ihop, att kunna dryga ut matbitarna, så att alla munnar bli mättade. Då kan man kanske förstå, att kvinnorna kunna duka under i den kampen. Det är inte gott att hålla humöret uppe under sådana omständigheter.

Där finnes på dessa platser folk som kalla sig socialdemokrater, men sätta sig emot allt vad samhällshjälp heter av rädsla för att den hjälpen återfaller på debetsedeln.

Hur skall nu rådats bot på allt detta elände? Ja, hur? Det är inte gott att anvisa något patentmedel mot sådana oerhört svåra förhållanden. Men ett är alldeles säkert. Det är folket, som självt skall utföra sin befrielsekamp, som lider under början av eländet och som självt bäst känner var yxan bör sättas till roten.

Naturligtvis veta de ju då, att den ekonomiska kampen föres säkrast genom de fackliga organisationerna.

Men här behövs också annat än kamp för ekonomin.

Här måste kvinnorna intressera sig för att det sprids så mycket upplysning som möjligt. Här ha vi kvinnor, som haft förmånen att förut fått deltaga i arbetet för klasskampen — ej den löjliga företeelse, som våra motståndare tänka sig med detta ord, utan kampen mot klasskillnaderna, klassprivilegierna och för lika rättigheter i samhället — en stor uppgift att fylla. Vi måste se till att på allt sätt och med alla till buds stående medel stödja våra klass-

Auguste Rodin: EVA.

systrar i kampen mot svårigheterna för uppnående av en människovärdig ställning i samhället.

Kvinnorna måste sörja för att barnen få all den kunskap som står till buds. Att inte bara tänka på, att det är nödvändigt att barnen börja arbeta och bidra till hemmets ekonomi, innan skolan är avslutad. Kom ihåg, att ju lägre en klass kan hållas nere i okunskap, ju mindre kunskaper den kan få, desto lättare är den att underkuva.

När vi då veta, att vi själva på grund av omständigheterna fått det minsta möjliga av kunskaper och vetande, så måste vi ju nu, för att kunna sätta oss något in i vad tiden fordrar av oss, söka genom studiecirklar och föreläsningar, självstudier och med andra till buds stående möjligheter fostra oss själva och på så sätt försöka förstå och följa med politiken och samhällsutvecklingen. Samtidigt skola vi sträva efter att giva våra barn vad som urdanhållits oss, det bästa möjliga som finns att få av kunskaper och vetande.

Kom ihåg, att det är barnen, ungdomen, som skall ta vid, där vi sluta, och låt oss se till att de få ett gott gediget arv att förvalta.

Det bör och måste bli kvinnornas insats i den stora andliga och ekonomiska befrielsekampen.

Men det är ändå inte alldeles nog. I denna kvinnornas strävan för det uppväxande släktet få de aldrig glömmas eller förbise vikten av att fostra barnen inte endast till goda medborgare i samhället utan också till goda ansvarskännande människor. A. Fr.

Hembiträdena i Stockholm diskutera lärlingslagen.

Hembiträdesföreningen i Stockholm hade till torsdagen den 5 april utlyst ett möte för kåren för att diskutera frågan om en blivande lärlingslag även bör omfatta husligt arbete.

Till inledare i frågan hade kallats undervisningsrådet Fredriksson som betonade att i denna lagstiftning har det husliga arbetet sin givna plats, och då bör det alltså även komma i åtanke i en lärlingslag. Behovet av en sådan lag är i särskilt hög grad påfallande inom detta yrke och den bör i sina bestämmelser bli så enkel att den lätt kan anpassas efter de skiftande förhållanden som råder på det husliga arbetsområdet.

Talaren berörde vidare hur tanken på en lärlingslag utvecklats sig fram till 1918 års lagstiftning i de praktiska ungdoms- och yrkesskolorna.

Diskussionen, som därpå följde visade till fullo att här är ett arbetsområde, som för de ungas räkning måste ordnas. Det påpekades även att de praktiska detaljer, som komma att bygga på denna lag, må bli sådana till sin utformning att de bli vad lagen avser: En inbördes hjälp. Fröken Grönwall betonade särskilt att här måste hembiträdena vara vakna och se till att deras berättigade krav bli tillgodosedda.

I övrigt inrymdes diskussionens innehåll i följande resolution, som enhälligt antogs av mötet:

Hembiträdesföreningen i Stockholm, sammanträd till möte, har enhälligt beslutat att till k. m. t. göra framställning om att det förslag till lärlingslag, som f. n. utarbetas, även måtte omfatta det husliga arbetet. Vi anse att när i och med 1918 års lagstiftning i samband med de praktiska ungdoms- och yrkesskolorna även det husliga arbetet blivit erkänt som yrke, bör detta arbete också inrymmas i en blivande lärlingslagstiftning. Visserligen intager detta yrke en särställning i förhållande till andra yrken, men om nämnda lag erhåller en sådan formulering, att den mjukt och smidigt kan anpassas efter olika yrkesförhållanden, bör den utan större svårighet kunna äga tillämpning även på det husliga arbetet. Vi yrkesutövare anse att en bättre utbildning för vårt yrke höjer kåren betydligt i socialt hänseende, på samma gång som den är av största vikt för det husliga yrkesarbetets höjande ur ekonomisk och hygienisk synpunkt. Vi anse vidare, att de tillfällen till ökad utbildning, som ett ändamålsenligt ordnat lärlingsväsen erbjuder, böra komma även det husliga arbetets yrkesutövare till godo. Vi vilja därför uttala oss för att om en lärlingslag kommer till stånd den måtte komma att gälla även det husliga yrkesarbetet.

Kommissionärer!

Höj upplagan på Morgonbris! Det torde nog vara på få platser i vårt land där Morgonbris finnes i alla arbetarehem. Låt det bli vår lösning att sprida tidningen till alla arbetarekvinnor

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Alnö.

Alnö norra soc.-dem. kvinnoklubb har under året hållit 14 ord. möten och 2 kamratmöten. Föredrag har hållits av fruarna Selma Nordlander och Disa Västberg. Vid årets början hade klubben 45 medl. och vid dess slut 36. Räkenskaperna ha balanserat på en summa av kr. 479:07. Av Morgonbris har sålts 180 ex. och har insamlats 20 kr. till barnen i Samara.

Till styrelse för 1923 valdes: Liva Backlund, ordf. och korresp. sekr., Edla Sedin, sekr. och referent, Hemy Andersson, kassör, Ida Larsson, v. ordf., Signe Björklund, v. sekr. Återvalda blevo såväl revisorerna som uppöversfunktionärerna.

Till kommissionär valdes Ida Larsson.

I. I.

Från Mölndal.

Mölndals soc.-dem. kvinnoklubb höll den 12 febr. sitt första årsmöte. Års- och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Till styrelse för 1923 valdes: fru Anna Nilsson, ordf., fru Hilda Dahlander, v. ordf., fru Hedvig Thimell, sekr., fru Anna Johnson, v. sekr., fru Ester Vestin, kassör, samt fru Gerda Ljungström, utsågs särskilt uppdrag. Till referent för 1923 utsågs Gerda Ljungström.

Under året ha hållits 10 ord. möten. Bland frågor, som diskuterats, må nämnas: "Inrättandet av barnkrubbor inom Mölndals stad", "Barnavårdslagstiftningen" m. fl.

Klubben har medverkat vid två av arbetarekommunen anordnade fester. Vid den ena av dessa talade fru Agda Östlund över ämnet: "I brytningstider." Dessutom har klubben anordnat en vällyckad julfest, till vilken såväl arbetarekommunen som soc.-dem. ungdomsklubben inbjudits.

Av tidningen Morgonbris har försålts cirka 350 ex., varav 100 vid 1 maj-demonstrationen.

Medlemsantalet var vid årets slut 18. Denna summa är liten när det gäller ett arbetaresamhälle som Mölndal, men det är vårt hopp att genom fortsatt, ihärdigt arbete få se den betydligt ökad.

Hälsning till kamraterna runt om i landet från Mölndals soc.-dem. kvinnoklubb.

G. L. j.—m.

Från Kungsängen.

Med glädje se vi tillbaka på vår klubbs verksamhet. Den bildades den 14 maj 1922 efter föredrag av Sigrd Gillner, Uppsala. Vi äro nu 28 intresserade medl., vilka alla samverka till klubbens framåtgående.

5 ordinarie och 3 styrelsemöten ha hållits, ett med riksdagsledamoten Agda Östlund som talare. Dessutom har en större fest hållits i januari med fru S. Vessman som talare.

Tidningen Morgonbris har pr månad sålts i 75 ex.

Till styrelse för 1923 omvaldes enhälligt: fruarna Jennie Sjölander, ordf., Naemi Tvelin, v. ordf., Hulda Öberg, sekr., Teckla Larsson, v. ordf., nyvald, Signe Wahlberg, kassör, omvald, Anna Hjälms, v. kassör, omvald. Suppleant: fru Maria Jansson, nyvald. Revisorer: fruarna Ellen Sundblad och Viktoria Pettersson. Suppleant: fru Amanda Ek.

Våra möten ha alltid varit präglade av en gemytlig och trevlig stämning. Med intresse ha alla följt mötesförhandlingarna, för att därefter ha en stunds samkväm vid handarbeten för klubben, högläsning och kaffe. Hälsning till alla klubbar landet runt.

R e f.

Från Tungelsta.

Tungelsta socialdemokratiska kvinnoklubb höll sitt andra årsmöte den 13 febr. 1923. Efter mötets slut vidtog ett trevligt samkväm.

Tyvär kunde ej klubben uppvisa ett större medlemsantal än vid förra årsmöte, beroende på skilda orsaker. De medlemmar, som finnas, äro dock vakna och intresserade.

I valarbetet vid höstens landstings- och kommunalfullmäktigeval deltog klubben livligt dels genom personlig agitation och dels genom att biträda med valsedelsutdelning vid vallokalen.

Förutom de ordinarie månadsmötena har ett offentligt möte hållits med fru Nelly Thuring som föredragshållare. Dessutom har hållits ett diskussionsmöte, då arbetarekommunen var inbjuden.

För att med bättre resultat bedriva klubbarbetet ha ett par av klubbens medlemmar deltagit i de av distriktet anordnade instruktionskurserna. Under året ha i distriktets södra del anordnats två kamratfester, en i Nynäshamn och en i Sorunda, vilka klubbens samtliga medlemmar bevisat.

För att sprida kännedom om socialdemokratiska kvinnorörelsens idéer och syften har varje månad rekviderats ett visst antal exemplar av tidningen Morgonbris dels till klubbens egna medlemmar och dels i agitations-syfte utdelats gratis till utomstående.

Härute på landsbygden, där ingen industri finnes och där ingen fackföreningsrörelse banat väg för den politiska organisationen, är givetvis en politisk organisering en svår sak och i synnerhet bland kvinnorna. Det är förvånansvärt vad liten förståelse för vikten av en sammanslutning av arbetareklassens kvinnor röner, icke blott hos kvinnorna själva utan även från en del manliga partikamrater. Om dessa, som ha större förutsättningar, sökte underlätta organisationsarbetet bland kvinnorna, vore mycket vunnet.

Med hopp om bättre resultat under innevarande arbetsår hälsas kamraterna landet runt.

Styrelsen.

Från Stigen.

Stigens soc.-dem. kvinnoklubb höll söndagen den 4 febr. årsmöte, vartill arbetarekommunens och ungdomsklubbens medlemmar inbjudits. Mötet öppnades av fru Ida Kalné, som hälsade de närvarande välkomna, varefter man övergick till förhandlingarna. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av den senare framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 538:38 med ett saldo av 14 kr., utom det som fonderats. Mötet beviljade styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse för innevarande år valdes: fru Ida Kalné, ordf., fru Amanda Johansson, v. ordf., fru Hilda Myrén, kassör, fröken Selma Bergström, sekr., och fru Hilda Lundberg, v. sekr., den senare nyvald. Till revisorer omvaldes fruarna Martina Johansson och Selma Andersson och till tidningskommissionär fru Emma Nyberg.

Under året har hållits 12 ordinarie och 4 extra sammanträden.

Under året har klubben haft ett offentligt föredrag av fru Nelly Thuring, som talat över ämnet: "Kvinnan som medborgare". 3 festtillställningar ha anordnats och har den behållning, som uppstått på dessa, använts till olika för arbetareklassens gagnande ändamål. Sålunda har 50 kr. placerats i arbetarnas byggnadsfond och 15 kr. avsatts till en standardfond. Klubben har varit representerad vid konferenser i Trollhättan och Mellerud. Klubben är även representerad i kommunalfullmäktige. Under sommaren har klub-

ben företagit en lustresa till Trollhättan, vari nästan alla medlemmarna deltog. Kamratmöten ha under året anordnats, varvid Stigens och Uddevalla kvinnoklubbar gästade varandra. Kvinnoklubben har även gjort en god insats i de val, som förekommit under året. Tidningen Morgonbris har under året försäls för kr. 83:25. Vidare har anslagits till behövande 70 kr. Försörjningshemmets understödstagare ha bjudits på kaffe.

Vid mötet bjöds på kaffe, varjämte några medlemmar i klubben bidrogo med uppläsning. Till sist togs en svängom, varefter man åtskildes nöjda med sin afton.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt, tecknar eder kamrat

Selma Bergström.

Från Sundsvall.

Sundsvalls soc.-dem. kvinnoklubb hade tisdagen den 9 jan. sitt årsmöte, varvid verksamhetsberättelserna godkändes samt den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Ur styrelseberättelsen framgår att klubben under året haft 13 protokollförda möten, därav 2 kamratmöten, varav de senare varit mycket talrikt besökta. De frågor, som behandlats på mötena, ha bl. a. varit: Folkoröstningen i nykterhetsfrågan, Barnavårds-lagstiftningsfrågan, Kan kvinnans politiska intresse anses tillräckligt för beklädande av olika kommunala funktioner?, Idrottens betydelse m. fl. Under året ha hållits 3 offentliga fester med föredrag av resp. red. G. Gustafsson och fru Disa Västberg. Klubben har varit inbjuden till olika klubbar i distriktet samt med Sundsvalls arbetarekommun samarbetat för utredande av frågan: Den nya skolreformen, varvid red. M. Västberg stod som inledare. Av Morgonbris har hemtagits månatligen 25 ex. samt extra nummer vid olika tillfällen. Vid höstens stadsfullmäktigeval deltog klubbens medlemmar i agitation och kunde vi glädja oss åt att vår förutvarande representant, fru Anna Larsson, återvaldes.

Till styrelse för innevarande år valdes fruarna Selma Nordlander, ordf., Anna Ekelund, v. ordf., Hilma Skog, sekr., Disa Västberg, v. sekr., samt Stina Lundqvist, kassör. Suppl. blevo fruarna Anna Larsson och Elida Waller. Revisorer blevo fruarna Edith Öberg och Nanna Jonsson med Hulda Björkdahl som ersättare. Kommissionär för Morgonbris blev på eget erbjudande fru Disa Västberg.

Ref.

Från Huskvarna.

Huskvarna soc.-dem. kvinnoklubb höll måndagen den 5 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av den senare framgick att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 490:93.

Till styrelse för år 1923 omvaldes fruarna Marta Johansson, Edith Ramberg samt nyvaldes Clara Lind, Bety Eriksson och Selma Lindell.

Klubben har under arbetsåret 1923 hållit 12 möten samt en julgransfest tillsammans med arbetarekommunen. Därtill har anordnats två offentliga föredrag med fruarna Agda Östlund och Agnes Söderqvist som talarinnor. Klubben har dessutom deltagit i agitationen för landstings- och stadsfullmäktigevalen. Även i förbudsarbetet har klubben deltagit dels med ombud i förbuds-kommittén, dels med kontant bidrag. Mötena ha anordnats så trevligt som möjligt, med uppläsning och diskussion i aktuella frågor.

Som det här har varit stor arbetslöshet med åtföljande penningbrist har klubben haft det ganska besvärligt för att kunna behålla sina medlemmar. Men hoppas vi till det kommande året kunna stärka klubben samt med bättre krafter arbeta för vårt mål.

Med partihälsning till klubbarna landet runt. Sekretären.

Från Holmsund.

Skärgårdens socialdemokratiska kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 7 mars. Av styrelseberättelsen framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 198:26. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen.

Klubbens möten ha i regel varit välbesökta. Vid höstens valkampanj deltog klubben livligt i agitationen, bl. a. genom anordnande av möten, varvid fru Disa Västberg från Sundsvall medverkade. Klubben hade sett sitt arbete krönas med framgång, i det att vid årets kommunalfullmäktigeval insattes den första kvinnliga representanten i Holmsunds kommunalfullmäktige.

Vid förrättat styrelseval utsågs följande ledamöter: ordf. fru Emmy Vahlberg, v. ordf. Ida Vinberg, sekr. Anna Vincent, v. sekr. Emma Sparrman, kassör Ellen Norén. Suppl. blevo fruarna Hilma Fältman och Nanny Sjöström. Revisorer blevo fruarna Tilda Anberg, Henny Kriström och Selma Vinberg med fruarna Maja Sävenberg och Lotta Ruthström som suppl.

Kvinnoförbundets tidning Morgonbris har genom klubbens arbete fått en viss spridning i skärgården och beslutade klubben att även för innevarande år verka för spridningen av densamma.

Från Smedjebacken.

Den 13 februari 1923 höll Smedjebackens soc.-dem. kvinnoklubb årsmöte. Av årsberättelsen framgick, att klubben under det gångna året hållit 12 ordinarie möten. Klubben har 37 medlemmar. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 578:48 med en behållning av kr. 160:22. Övriga tillgångar åro 50 kr. som andelar i Folkets hus-föreningen. Klubben har deltagit i valagitationen för landstings- och kommunalvalen samt hade ett ombud med i valkonferensen i Ludvika för uppsättande av kandidater till landstingsvalet. Har även deltagit i kvinnoklubbarnas konferens i Säter. Två föredrag ha under året hållits av från förbundet utsända talarinnor: av fru Nelly Thüring över ämnet "Mål och medel" och av fru Agnes Söderqvist ett utmärkt instruktionsföredrag för klubben enskilt. Genom anordnande av en friluftsfest förstärktes kassan med 319 kr. Den 30 dec. anordnades en julfest för klubbmedlemmar med familjer. Klubben har behandlat förslagen till lag om den offentliga barnavården samt skolreformen, dessutom frågor angående fattigvården, sjukvården, bostadsfrågan, förbudet, oltrafiken, samarbetet med männen m. fl. Av förbundets tidning har sålts 50 ex. i månaden samt under valagitationen en del vallitteratur.

Sedan årsberättelsen upplästes tackade klubbens ordförande klubbens alla medlemmar för gott samarbete.

Styrelsen blev enhälligt återvald samt beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Dessutom tillsattes fyra kommissionärer för att sprida förbundets tidning Morgonbris.

Referenten.

Från Surahammar.

Surahammars soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte söndagen den 4 febr. 1923.

Sedan mötet öppnats med sång föredrogs styrelse- och revisionsberättelserna, vilka med godkännande lades till handlingarna.

Av den förra framgick, att ett livligt arbete under året bedrivits inom klubben. Så ha 11 ordinarie och 3 extra möten hållits samt ett kamratmöte med Västerås- och Fagerstaklubbar som gäster. För upplysningsverksamheten har under året bildats en studiecirkel i medborgarkunskap och skönlitteratur. Som klubben har representanter såväl inom kommunalfullmäktige som fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden, böra vi så mycket som möjligt tillvarata de kunskaper, som stå oss till buds, för att för-

stå de uppgifter, som föreläggas oss i ovan nämnda frågor. Flera studiecirklar böra därför bildas, i synnerhet i medborgarkunskap och kommunalkunskap. Till instruktionskursen i Sala sände klubben 3 ombud, vilka sedan till vår nytta och lärdom delgivit sina intryck därifrån. Ett av fru Hulda Flood hållet agitationsföredrag verkade också som en livlig upprekning inom klubben.

Inkomster och utgifter för klubben ha under året balanserat på en summa av kr. 1,046:75.

Medlemsantalet var vid årets slut 83. Till styrelse för nästa arbetsår valdes: fröken Maria Jansson, ordf., fruarna Elvira Stockhaus, kassör, Jenny Nykvist, sekr., Elin Stake, v. ordf., och Selma Johansson, v. sekr. Revisorer blevo Hulda Nyberg och Signe Andersson.

Att verka för tidningen Morgonbris spridning tillsattes en kommitté på fyra medlemmar.

Det väl besökta och av den bästa stämning präglade mötet uttalade till sist sin önskan, att kvinnorna visa förståelse för mannens strid under pågående konflikt samt på allt sätt understödja dem i striden mot kapitalet.

Med partihälsning till kamrater landet runt. Sekretären.

Från Eslöv.

Soc.-dem. kvinnoklubben i Eslöv hade måndagen den 11 febr. årsmöte. Revisionsberättelsen föredrogs och godkändes. Därefter företogs styrelseval, som utföll sålunda: fröken Ida Jönsson, ordf., fru Maria Andersson, v. ordf., fru Hilda Henriksson, kassör, fru Anna Olin, sekr., och fru Elna Björklund, v. sekr.

Klubben beslöt inköpa aktier i Folkets park för 50 kr.

Ett angenämt samkväm med kaffe och dopp vidtog.

När sedan medl. en stund livligt diskuterat om Hemmet och ungdomen var det alligenom trevliga och givande mötet slut.

Klubben har under det gångna året anordnat två aftonturer till Folkets park för allmänheten samt en julfest, vartill medl. ägde rätt medtaga vänner och bekanta. Mötena, som varit 24 under året, ha i regel varit väl besökta. Klubben arbetar för vår tidning genom att varje månad, tack vare duktiga kommissionärer, försälja 50 ex. av Morgonbris, vilket är mer än dubbelt mot antalet medlemmar.

Ett instruktionsmöte har varit förlagt till Eslöv under året, vari ett stort antal klubbar från hela Skåne deltog.

Tre av klubbens medl. åro ledamöter av stadsfullmäktige, två ledamöter i fattigvårdsstyrelsen och en i folkskolestyrelsen.

Med hälsning till partikamrater landet runt och önskan om framgång för våra idéer.

Ref.

Från Norrköping.

Norrköpings kvinnoklubb höll årssammanträde måndagen den 12 februari. Av årsberättelsen framgår, att klubben under året hållit 12 ordinarie sammanträden och ett offentligt möte med föredrag av fru Agnes Söderqvist. Av Morgonbris har sålts 1,633 ex. Enligt revisorernas berättelse ha inkomster och utgifter balanserat med kr. 1,580:71. Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse under det nu ingående arbetsåret valdes: fru Anna Gustavson, ordf., fruarna Cederstrand, Widón och Hammarberg, omvalda, samt fru Wallentin, nyvald. Revisorer blevo fruarna Windisch, Wadlund och Elsa Johanson. Till kommissionär för Morgonbris utsågs fr. Baké. Dessutom valdes festkommitté, ombud i Tryckeriföreningen Norrköping, Norrköpings studiecirkelembud samt ombud till Folkets hus årsstämma.

Till behövande medlemmar har anslagits

90 kr.; till arbetarekommunens valfond 100 kr., till Verdandilogens ungdomsverksamhet 5 kr., till Folkets hus 50 kr. samt till kvinnorrådets bespisning av gamla 12 kr. Dessutom har av medlemmarna insamlats ett belopp av kr. 85:50 till hungrande barn i Ryssland.

Gemensamt med övriga kvinnoföreningar har anordnats föreläsningar i stats- och kommunalkunskap. Till dessa ha 60 medlemmar, som så önskat, erhållit biljetter till halva priset.

För att om möjligt åstadkomma samarbete med övriga kvinnoklubbar inom länet har initiativ tagits till ett kamratmöte, som hölls i Linköping den 25 juli. Till detta hade ombud sänts från Norrköping, Linköping, Mjölby, Motala och Åtvidaberg. Kamratmötet uttalade sig för att man borde försöka få ett distrikt bildat, men då antalet kvinnoklubbar enligt förbundsstyrelsens mening ännu äro för få för att ekonomiskt kunna stödja ett distrikt, torde frågan bli vilande till dess att flera klubbar blivit bildade.

Norrköpings kvinnoklubb sänder genom Morgonbris en hälsning till alla, som voro närvarande vid nämnda kamratmöte, samt till kvinnoklubbarna landet runt.

Från Storfors.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb höll söndagen den 18 febr. 1923 sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av den senare framgick, att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 931:11 med en kassabehållning vid årets slut av 194 kr. Av styrelseberättelsen framgår, att medlemsantalet vid årets slut utgjorde 47. Mötet beviljade styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Av tidningen Morgonbris har försålts 700 exemplar.

Under det gångna året har föredrag varit anordnat med red. John Sandén från Karlstad som talare samt en fest med hr och fru Flood från Karlstad inbjudna. Arbetarekommunens ordf. Gust. Walström har vid ett klubbmöte på ett förtjänstfullt sätt klargjort en del kommunala spörsmål. Walström är välkommen än en gång för fortsatt undervisning i kommunalkunskap.

Klubben har på ett energiskt sätt deltagit i höstens olika val.

Till ombud vid distriktskonferensen utsågs fru Sofia Lundell med fru Anna Björn som ersättare.

Till styrelse för innevarande år valdes: fru Elin Willig, ordf. och korresp. sekr., fru Hilma Karlsson, sekr., fru Karin Karlsson, kassör, fröken Mimmi Piskator, v. ordf., och fru Anna Björn, bitr. sekr. Revisorer blevo fru Beda Jernberg och fru Hildur Walström. Till kommissionär omvaldes Hildur Walström.

Kvinnor! Deltag med liv och lust i klubbarbetet samt sök intressera edra vänner och kamrater för vårt arbete och försök få dem med i vår klubb. Vi hoppas att vårt arbete med tiden skall ge ett gott resultat.

E. W—g.

Från Sparreholm.

Sparreholms soc.-dem. kvinnoklubb höll den 5 febr. årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Räkenskaperna balanserade på kr. 737:99 med en behållning av kr. 188:37. Medlemsantalet var vid årets slut 40. Klubben har under året haft 12 ordinarie och 2 extra möten. Två offentliga föredrag ha hållits, ett av fru Disa Västberg, som talade om förslaget till ny barnavårds-lag, samt ett av fru Nelly Thüring i förbudsfrågan. Gemensamt med ungdomsklubben har även hållits möten, varvid partiprogrammet diskuterats. Klubben är representerad i kommunalfullmäktige, kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. Några medl. äro anslutna till en A. B. F:s studiecirkel, som studerar kommunalkunskap. Av Morgonbris har under året försålts 650 ex.

Till det hungrande Ryssland har insamlats pengar.

En julgransfest har anordnats för medl. med familjer; dessutom var ungdomsklubben inbjuden. Kaffe och smörgåsar serverades vid festligt dukade "julebord".

Till styrelse för 1923 omvaldes fruarna Anna Hildebrand, Elvira Jansson, Anna Käll och Alma Svensson samt nyvaldes fru Regina Larsson. Till revisorer valdes fruarna Lison Nordh, Elin Johansson och Edit Wankander.

Mötet beslöt att framdeles anordna ett kamratmöte, vartill Södermanlands distrikts kvinnoklubbar samt arbetarekommunernas kvinnliga medlemmar skola inbjudas. Önskligt vore att arbetarekommunerna ville beakta detta och göra vad på dem ankommer, så att deras kvinnliga medlemmar kunna bevisa detta möte. Det har förut visat sig, att nya kvinnoklubbar kommit till stånd efter dylika möten. Vi hoppas och tro att så skall bli fallot även efter kamratmötet i Sparreholm. A. K.

Från Skogstorp.

Skogstorps soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 12 februari, varifrån här meddelas vår verksamhet för 1922: Antal medlemmar vid årets början 21, men har under året ingått 3. Antalet har under året nedgått till 14. Revisionsberättelsen föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Av tidningen Morgonbris har sålts 375 ex. Till styrelse för år 1923 valdes: fruarna Alma Nyström, ordf., Agnes Söderkvist, kassör, samt Mina Karlsson, sekr.

I övrigt må nämnas, att den 24 mars 1922 hade klubben anordnat upplysningsmöte med samkväm. Fru Disa Västberg från Sundsvall höll föredrag över ämnet: Vårt ansvar till mödrar och barn.

Den 20 aug. voro klubbens medlemmar i Eskilstuna på kamratmöte. Vid detta möte behandlades frågan om att bilda ett distrikt för Södermanland, vari Skogstorpsklubben beslutade sig för att ansluta sig från och med 1 oktober.

Den 20 aug. hade klubben ett offentligt möte i lokalen Folkets Borg med föredrag av fru Agnes Söderkvist från Västerås över ämnen: De kommunala valen och Nykterhetsfrågan.

Ett offentligt möte har hållits för att ordna missförhållandena vid Mesta skola, så att de barn, som gå i denna, skulle få bättre vägar dit samt i övrigt vatten och andra sanitära förhållanden tillfredsställda.

Klubben tillhör även Skogstorps arbetarekommun, vilka hade en gemensam fest anandag jul, vartill allmänheten hade tillträde.

En hälsning till klubbarna landet runt från Skogstorp. R e f.

Från Motala.

Motala verkstads soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 19 februari 1923. Medlemmarna hade infunnit sig talrikt och då det även hade anordnats kaffeservering verkade mötet litet familjefest.

Av berättelsen över klubbens verksamhet framgick, att klubben under året haft 12 ordinarie och ett offentligt möte. Vid det senare hölls föredrag av fru Söderkvist.

Vid ett kamratmöte för Östergötlands kvinnoklubbar, som hölls i Linköping, var klubben representerad med två ombud.

Klubben har i samband med arbetarekommunen deltagit i agitationen för landstingsmannavalen och kommunalfullmäktigevalen i Motala socken. En av klubbens medlemmar invaldes i kommunalfullmäktige.

Under förbudskampen hade klubben två ombud i kvinnliga förbudscommitén.

Till julen skänkte klubben 155 kr., att utdelas till arbetslösa familjer i samhället.

I förhållande till det stora industrisamhället här vid Motala verkstad, har klubben ett mycket litet medlemsantal. Man kunde ha

rätt att fordra större förstärkelse för kvinnorens betydelse på en plats, där de soc.-dem. idéerna ha så gamla anor.

Med hälsning till kamraterna landet runt.

Hulda Larsson.

Från Oxelösund.

Den 11 januari hade Oxelösunds soc.-dem. kvinnoklubb sitt årsmöte, varvid års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Under året ha hållits 12 ordinarie möten och 5 extra, därav 3 tillsammans med Nyköpingsklubben. Inkomster och utgifter balansera på en summa av kr. 597:60 och beviljade mötet styrelsen full ansvarsfrihet.

Till styrelse för året valdes: fru Emmy Utterstedt, ordf., fru Clara Pettersson, sekr., och fru Ellin Andersson, kassör, med fruarna Hilda Johanson och Edla Nilsson som suppleanter.

Föredrag ha hållits av fru Disa Västberg, Sundsvall, över ämnet: Vårt ansvar till mödrar och barn samt av fru Lotten Jonsson från Eskilstuna den 15 nov., då klubben firade sin 15-årsdag, båda föredragen gott besökta. Bland enskilda fester må särskilt nämnas en utflykt i bil till socknens äldershem, där de gamla bjödos på kaffe m. m. Belåtenheten var allmän.

Klubben har som diskussionsfrågor haft dels politik, samhällsfrågor, Kooperation samt den i allo stora nykterhetsfrågan.

Ekonomisk hjälp har lämnats dels till Rysslandshjälpen, dels till några behövande kamrater.

Bland de styrande i samhället ha vi 2 i municipalfullmäktige samt 2 i kommunalfullmäktige. En liten god början, som vi hoppas vid nästa valperiod få fördubblad.

Medlemsantalet var vid årets slut 25, med en minskning av 9. Ett sorgligt faktum.

En innerlig vädjan till alla Sverges arbetarkvinnor: Anslut eder till den klubb ni ha närmast till!

Med kamratlig hälsning till alla kamrater landet runt om framgångsrikt arbete under det nya året. E—y U—d t.

Från Lesjöfors.

Lesjöfors soc.-dem. kvinnoklubb var samlad till årsmöte söndagen den 4 mars. Av årsberättelsen framgick, att klubben under året hållit 11 ordinarie möten samt en del festmöten och samkväm. Utgifter och inkomster ha under året balanserat på en summa av kr. 261:03 med en kontant behållning i kassan av kr. 36:75. Styrelsen tillerkändes full ansvarsfrihet.

Till styrelse för nästkommande år valdes: ordf. Lydia Johansson, v. ordf. Ester Steen, sekr. Augusta Larsson, v. sekr. Rut Hellqvist, kassör Jenny Andersson. Revisorer blevo Maria Nilsson och Hanna Nilsson. Till kommissionär för Morgonbris valdes Olivia Kruse och till korresp. sekr. Lydia Johansson.

Klubben äger vid årets slut 24 godkända medlemmar.

380 ex. av Morgonbris ha sålts.

För att spåra på utrymmet vilja vi ej i detalj redogöra för klubbens arbete under året, men det lilla vi utträttat ha vi gjort med bästa samförstånd och mera intresse än föregående år och med god tillförsikt gå vi ett nytt år till mötes.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt från Lesjöfors kvinnoklubb.

Styrelsen.

Från Svartvik.

Svartviks soc.-dem. kvinnoklubb Framåt hade måndagen den 29 jan. sitt årsmöte. Års- och styrelseberättelserna föredrogs och beviljades full och tacksam ansvarsfrihet åt den avgående styrelsen. Av årsberättelsen framgick, att klubben haft 12 protokollförda möten och 4 styrelsesammanträden. Klubben har även deltagit i kamratmöten, som varit anordnade inom distriktet. 2 möten

med försäljning av handarbeten ha hållits. Ett till förmån för sjuka, varvid fru Selma Nordlander, Sundsvall, höll föredrag. Det andra till förmån för klubbens kassa, varvid fru Disa Västberg höll en föreläsning över Anna Lenah Elgström. Klubben deltog i valagitationen och hemtog broschyrer till utdelning. Under förbudsagitationen företogs en del kvinnliga kamrater agitationsturnéer uppåt landet och spredde broschyrer. Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen och även i barnavårdsnämnden. Av tidningen Morgonbris har försålts 300 ex.

Den nya styrelsen fick följande sammansättning: ordf. och korresp. sekr. fru Agda Berlin, v. ordf. fru Anna Modin, sekr. fru Valborg Karlsson, kassör fru Sandra Nilsson och v. sekr. fru Sigrid Andersson. Revisorer blevo fruarna Adele Brander och Elvine Aksell. Kommissionär för Morgonbris blev fru Eufrosyne Olsson.

Vid mötet förekom kaffeservering, musik och sång av klubbens egna medlemmar. Deklamation samt berättelseläsning. Ungdomsklubben Aktiv var inbjuden och hade talrikt infunnit sig.

Det angenäma mötet avslöts med avsjungandet av Ungdomsmarschen och ett leve för kvinnörelsen.

Till sist en hälsning till alla klubbar landet runt. Korresp. sekr.

Från Ätvidaberg.

Ätvidabergs soc.-dem. kvinnoklubb hade måndagen den 12 febr. 1923 sitt årsmöte under ordförandeskap av fru Alida Lundahl.

Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen för årets förvaltning.

Till ledamöter i styrelsen omvaldes fruarna Thorborg, Zanderholm och Jansson. Övriga ledamöter i styrelsen äro fruarna Lundahl och Österberg.

Klubben har under året hållit 10 ordinarie och 2 extra möten samt lika många styrelsemöten. Dessutom hölls på nyåret ett samkväm med julfest för barnen.

I mars hade i samråd med arbetarekommunen anordnats ett offentligt möte med fru Agnes Söderqvist som talarinna. Efter mötet tesupé för klubbmedlemmar och inbjudna.

I maj hölls en sommarfest i folkparken med fru Amanda Frösell som talarinna.

Två valda ombud för klubben, fruarna Österberg och Zanderholm, ha deltagit i ett av Linköpingsklubben anordnat kamratmöte.

Under året har vid mötena genomgåts det nya lagförslaget till barnavårdslag samt i ett kortare sammandrag prof. Thunbergs "Samhällets hygien".

I april hölls en kurs i hattsömnad, ledd av klubbens sekreterare, för ett 100-tal klubbmedlemmar och utomstående. Behållningen av kursen, 35 kr., tillföll klubbens kassa.

Av Morgonbris har försålts omkring 300 exemplar.

Medlemmarnas antal utgör vid årets slut 31, alltså en minskning av 5, som utflyttat eller av annan orsak avgått.

Klubbens kassa balanserar på kr. 193:62.

Med partihälsning till klubbarna landet runt. Alida Lundahl, ordf.

Från Stockvik.

Tisdagen den 23 januari 1923 höll Stockviks soc.-dem. kvinnoklubb sitt årsmöte. Sedan mötesförhandlingarna genomgåts vidtog ett festligt samkväm till vilket utomstående inbjudits.

Styrelse- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes varefter styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Ur verksamheten må nämnas följande: 4 styrelsesammanträden, 14 ordinarie och 2 kamratmöten ha hållits samt ett agitationsföredrag med fru Nelly Thüring som tal. 6 kr. ha insamlats och översänts på Rysslands-korten. 2 insamlingslistor ha på initiativ av klubben cirkulerat: en till länsanatoriet

i Sundsvall och en till en av klubbens äldre medl. 2 andelar i Stockviks Folkets hus ha tecknats. En del mindre anslag till välgörande ändamål ha också beviljats. En utfärd till Njurunda kommunhem har också företagits. Morgonbris säljes i 10 ex. pr månad. Inkomster och utgifter balansera å kr. 131:22. Medlemsantalet var vid årets början 49 och vid dess slut 43.

Styrelsen för innevarande år består av kamraterna Ida Thunberg, Alva Täckerman, Hanna Strömqvist, Beda Boman och Alma Eriksson. Revisorer: Lina Johansson, Thea Lindfors och Nanny Olsson.

Kamrat Fredrik Backlund underhöll med sång och musik till piano. Hr Josef Lazko höll ett intressant föredrag för omkring 200 åhörare, som avtackade tal. med livliga applåder. Därefter företogs en stunds rast, då man fylkade sig vid ett väl dukat kaffebord av vilket kommittén har all heder.

Arbetet återupptogs med att behandla en massa cirkulär och skrivelser. Två kamrater läste var sin berättelse, en 8-årig flicka läste en dikt om Sverige samt sjöng två sånger; det hela mottogs med kraftiga applåder. 2 nya medlemmar ingick i klubben. Därefter skildes vi åt och alla tycktes vara nöjda med aftonen.

A Stockviks kvinnoklubb vägnar:

H. S.

Från Karlstad.

Klubben firar sin 15-åriga verksamhet.

Med en enkel festlighet för medlemmar med bekanta firade Karlstads soc.-dem. kvinnoklubb sin 15-åriga tillvaro tisdagen den 13 februari.

Klubbens ordf. fru Alma Norsell hälsade de närvarande hjärtligt välkomna. Därefter uppläste fröken Alma Svensson Mauritz Sterners dikt "Kring fanorna". Fru Norsell höll därpå en kort resumé över klubbens verksamhet under de femton åren. Av denna framgick bland annat, att en mängd frågor förekommit till diskussion, särskilt sådana, som berört kvinnorna, hemmen och barnen, däribland rösträttsfrågan, skolfrågor, folkpensioneringen och nykterhetsfrågan. Debatterna ha varit både livliga och givande. Kommunalkurser ha hållits, även en hel del föreläsningar både av klubbmedlemmar och utomstående. Bland de ljusaste minnena var dock då distriktet bildades vid en konferens här i Karlstad.

Därefter följde pianomusik och deklamation; även bjöds på kaffe. Fru Hedvig Flood sjöng en av henne själv författad visa, vilken för sitt pigga innehåll livligt senterades. Sist sjöng en marsch en hel del vackra sånger. Telegram anlände från klubbarna i Storfors och Munkfors samt en vorskifierad hälsning från fru Hulda Flood, Uppsala.

Över hela festligheten vilade en angenäm stämning. M. P.

Från Matfors.

Matfors soc.-dem. kvinnoklubb hade årsmöte den 21 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes. Av dessa framgick, att under året hållits 12 styrelsesammanträ-

den, 20 ordinarie och 6 extra möten. Medlemsantalet vid årets början var 27 och vid dess slut 51 godkända medlemmar. Av Morgonbris har försålts 690 ex. Föredrag har under året hållits av fruarna Nelly Thüring och Selma Nordlander. Klubben deltog i 1 majdemonstrationen samt med eegt standar i en förbudsdemonstration. Alderdomshemmet har besökts, då pensionärerna trakterades med kaffe samt gåvor av enskilda medlemmar. Till Rysslandsinsamlingen har klubben bidragit med 45 kr., till en behövande kamrat å listor 150 kr. samt till mindre bemedlade barn genom ofika anordningar insamlats och utdelats till julen 270 kr.

Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 600:82.

Klubben har en representant i kommunalfullmäktige, en suppleant i distriktsstyrelsen, ett ombud i lokala bildningsutskottet samt 2 i Tuna förbuds-kommitté.

Till styrelse omvaldes Lilly Persson, ordf., samt nyvaldes Lisett Johansson, kassör. Övriga ledamöter blevo Anna Gustavsson, Anna Blom och Anna Högbom. Revisorer blevo Anna Carlsson, Dina Nord och Esther Ljungh. Uppbördsmän blevo Alma Eriksson och Liva Nyström. Kommissionär för Morgonbris blev Lilly Persson. Till ombud i Kooperativa affären omvaldes Ester Sundberg.

En ny medlem anslöt sig till klubben.

Vidare behandlades en del rapporter och nya frågor; ävensom serverades kaffe.

Det gemytliga mötet avslöts med att en kamrat frambar klubbens tack till styrelsen för det gångna året.

Med hopp om fortsatt framgång för de soc.-dem. kvinnoklubbarna tecknar

Referenten.

Från Munkfors.

Munkfors soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte måndagen den 29 jan. i Munkfors' Ordenshus. Av årsberättelsen framgick, att klubben under det gångna året har hållit 12 ordinarie, 2 extra samt 13 styrelsemöten.

Sedan styrelse- och revisionsberättelserna framlagts och av mötet godkänts tillerkändes den avgående styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse för innevarande år valdes: Elin Byström, ordf., Augusta Lind, sekr., Emma Ullström, kassör, Maria Lundell, v. ordf., och Elin Kruse, v. sekr. Revisorer blevo Amanda Henriksson och Jenny Setterkvist. Till referent valdes Signe Karlqvist, som även blev kommissionär för Morgonbris.

En ny medlem beviljades inträde i klubben. Vid mötet, som var talrikt besökt och präglades av bästa stämning, förekom kaffedrickning samt uppläsning av ett par kamrater.

Med hälsning till alla klubbar i landet genom S. K.

Från Forshaga.

Forshaga soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte torsdagen den 1 mars. Av styrelse- och revisionsberättelserna framgick, att utgifter och inkomster balanserat på kr. 440:47. Klubben har under året hållit 9 ordinarie samt 9 styrelsemöten. Styrelsen beviljades

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33

n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

1

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året.

Till styrelse för 1923 omvaldes den förutvarande: fruarna Beda Bergkvist, ordf., Selma Schröder, v. ordf., Maria Eklöv, sekr., Elin Norbäck, v. sekr., och Elin Larsson, kassör. Revisorer blevo fruarna Hildur Bergkvist, Josefina Berggren och Agnes Nilsson. Till ombud vid distriktskonferensen valdes fru Beda Bergkvist.

Till de i strejken indragna skänktes 25 kr. Som arbetarekommunens medlemmar inbjudits diskuterades en del frågor tillsammans med dem och stämningen var den bästa.

Till sist en maning till er, som stå utanför vår organisation: Ställ er ej så oförstående för våra idéer! Anslut er till våra klubbar! Sekr.

Från Fagersta.

Fagersta soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt årsmöte söndagen den 21 januari. Av styrelseberättelsen framgår, att klubben under året haft 12 ordinarie samt 3 extra möten, 2 kamratmöten och 5 möten tillsammans med arbetarekommunen och ungdomsklubben. Vi ha besökt Surahammars- och Norbergskamraterna, där även möten hållits. Vid instruktionskursen i Sala hade klubben 3 ombud. I agitationssyfte ha vi anordnat två föredrag med Axel Bengtson och Hulda Flood som talare. Klubben har även tagit initiativ till s. k. föräldramöten mellan lärare och föräldrar, där frågor, som höra till skolan, diskuterats. För att hjälpa upp ekonomin för vårt Folkets hus ha de olika föreningarna på platsen arbetat gratis och ha kvinnoklubbens medlemmar tjänstgjort flera gånger i kommittén. Av Morgonbris har sålts 1,000 ex. De mest bemärkta frågor, som diskuterats, äro förbudsfrågan, kvinnan och arbetarepressen, förslaget till ny barnavårdslag samt huru kunna vi bäst gagna den sociala rörelsen?

Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 859:20.

Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse för innevarande år nyvaldes Eva Skult, Ester Forsell och Hilma Wallin. Kvarstående äro Alma Melin och Frida Sundblad. Korresp. blev Alma Melin.

Klubben sänder härmed en hälsning till alla kamrater landet runt.

Tecknar för klubben

A. M.

Från Söråker.

Söråkers soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt ordinarie årsmöte för en tid sedan i Byggnadsföreningens lokal.

Mötet öppnades av klubbens ordf., fru Olivia Nyman, som ock ledde förhandlingarna. Mötet var besökt av klubbens samtliga medlemmar. Klubben fick även hälsa en ny medlem välkommen.

Av styrelse- och revisionsberättelserna framgick, att klubbens inkomster och utgifter balanserat på kr. 461:14. 14 möten ha hållits under året samt dessutom 6 andra tillställningar. Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse för år 1923 valdes fruarna Ester Billström, ordf., Davida Vestin, v. ordf. Mandina Vallgren, sekr., Elin Ahlander, v. sekr., och Alma Ekholm, kassör. Revisorer blevo fruarna Emma Höglund och Elin Mattson, med Hanna Jönsson och Johanna Liljedal som ersättare. Sekr.

Från Hunnebostrand.

Hunnebostrands soc.-dem. kvinnoklubb har hållit sitt första årsmöte, varvid revisionsberättelsen upplästes och godkändes. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Klubben bildades efter ett föredrag av fru Agnes Söderqvist i sept. 1921. Klubben anslöt sig till Soc.-dem. kvinnoförbundet i okt. samma år. 1921 anordnades en fest för all mänheten till förmån för de arbetslösa inom samhället, vilka hela behållningen, 148 kr., tillföll. En frivillig insamling till Ryssland

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

inbragte 5 kr. och till undertecknad vid sjukdom 213 kr. 13 möten ha hållits, varvid flera sociala frågor ha behandlats. Ett föredrag har hållits av fru Hulda Flood från Karlstad över ämnet: "Samhällsansvar", varvid närvaro 350 åhörare. Av tidningen Morgonbris har sålts 400 ex.

Till styrelse omvaldes fruarna Martina Svensson, ordf., Amalia Thörnqvall, v. ordf., och Ida Gustavsson, sekr. Nyvalda blevo Gerda Front, kassör, och Anna Svensson, v. sekr. Till revisorer valdes fruarna Albertina Trygg och Viktoria Ahl. Till korresp. sekr. valdes ordf.

Under en paus samlades medlemmarna omkring ett trevligt dukat kaffebord, varvid förekom uppläsning. Två nya medlemmar ingingo.

Med partihälsning landet runt. M. S.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textside 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 2, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Upphörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. S:t Eriksgatan 21. Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. 5. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. Fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. Fru Gerda Liljeroth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Ekilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/9 i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar viana inträde.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Stockholm 1923. A.-B. Arbetarnes Tryckeri.